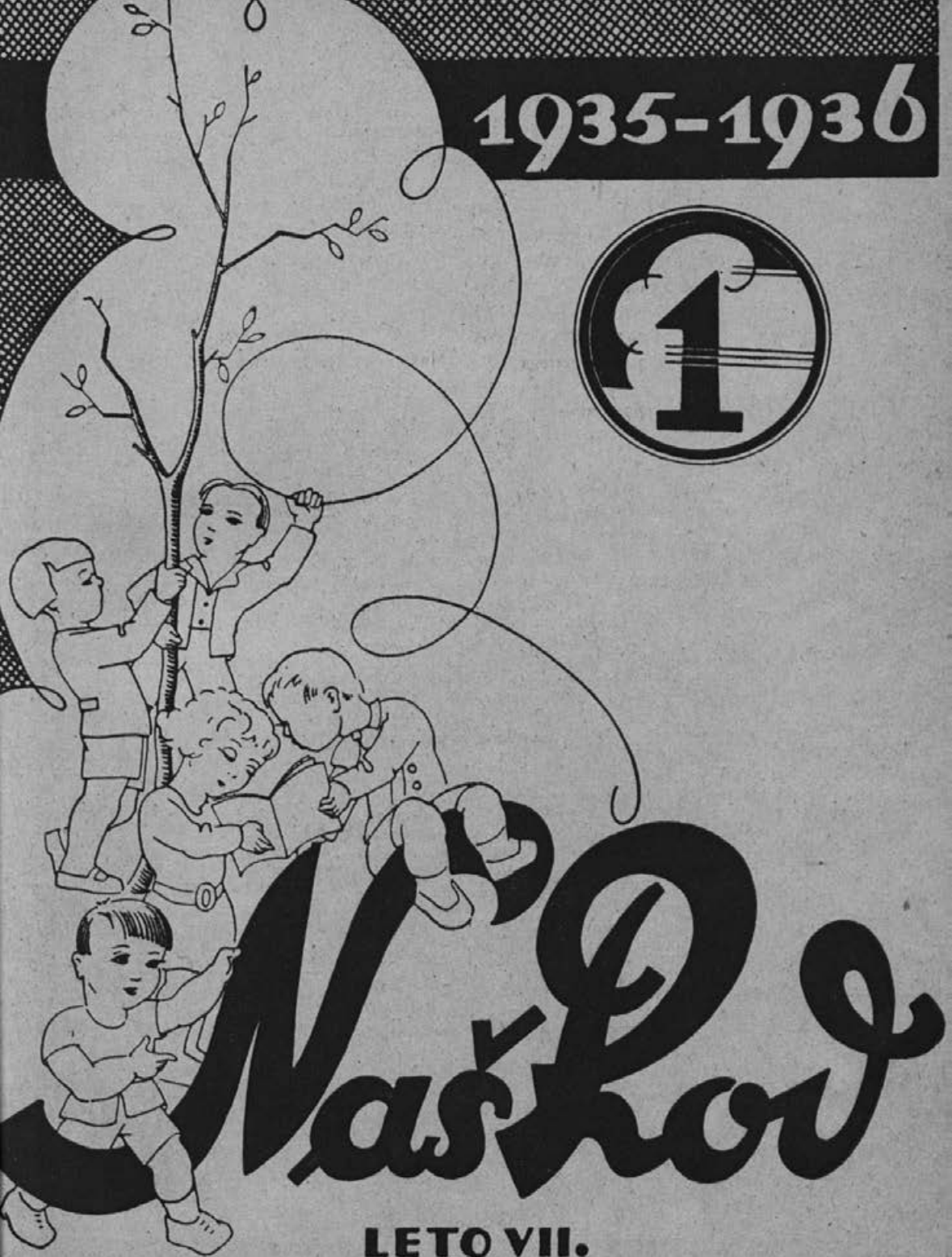

1935-1936

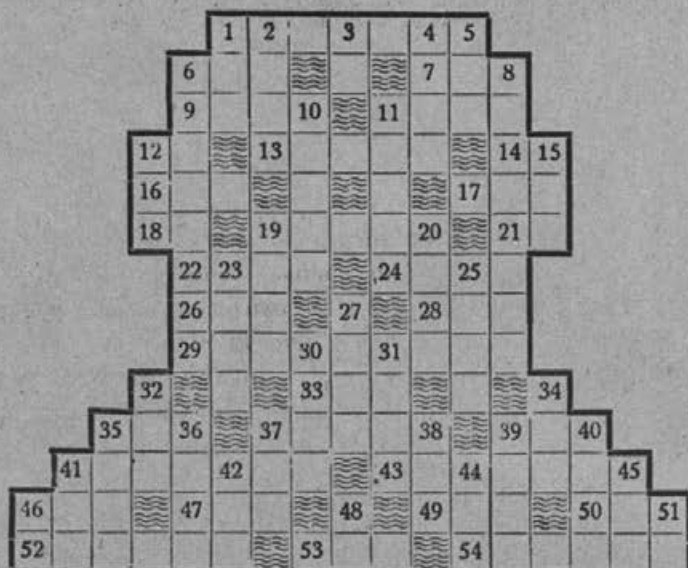
Naslov

LETO VII.

• POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI •

Križanka

(Rud. Mohar.)

Križanka. Vodoravno: 1. mesto na Kitajskem, 6. prislov, 7. bojno orožje, 9. vzklik (srbohrv.), 11. palica (množina), 12. akademski naslov (kratica), 13. puščava, 14. Sokol (kratica), 16. veznik, 17. osebni zaimek, 18. prislov, 19. reka v južnem delu Jugoslavije, 21. veznik, 22. žensko ime, 24. glagolska oblika od glagola »rasti«, 26. prva žena, 28. svetopisemska oseba, 29. znan slovenski pisatelj (pridevnik), 33. del glave, 35. zaimek, 37. glagolska oblika od glagola »slediti«, 39. obdelan in zagrajen prostor, 41. ... banovina, 43. kontinent, 46. isto kot 16., 47. član družine (3. sklon), 49. žensko ime, 50. zdrava (lat.), 52. žensko ime, zvezda, 53. naslov plemice v Španiji, 54. priržen, delaven.

Navpično: 1. glagolska oblika od glagola »iti«, 2. reka v Aziji, teče v Kaspiško morje, 3. zaimek (krajša oblika), 4. čigavostni pridevnik od ata, 5. svetopis. oseba, 6. mesto v Savski banovini, 8. literarna oblika, 10. del dneva (2. sklon), 11. za-ušnica (srbo-hrv.), 12. del dneva, 15. visoki naslov v Perziji, 19. glagolska oblika od glagola »vdeti«, 20. sanje, 23. moško ime, 25. zaslišan pred sodiščem (brez »je«), 27. členonožec, 30. voz, 31. ptica, 32. žuželka, 34. število, 35. ptič, 36. domača žival (množ., 2. sklon), 37. smuči (nem.), 38. žensko ime, 39. zli duh, 40. glagolska oblika od glagola »tkati«, 41. del posode (množ.), 42. glagolska oblika od glagola »biti«, 44. žensko ime, 45. zdrava (lat.), 46. predlog, 48. glagolska oblika od glagola »biti« (množ.), 51. število.

Risbo za naslovno stran in vinjete izdelal Ljubo Ravnikar

»Naš rod« izhaja v Ljubljani osemkrat med šolskim letom in ga prejemaajo naročniki »Mladinske matice«, ki plačajo letno naročnino za list in publikacije »Mladinske matice« Din 2'50, v 9 mesečnih obrokih po Din 2'50.

List izdaja »Jugosl. učiteljsko združenje« — sekcija za Dravsko banovino v Ljubljani, zanjo odgovarja Ivan Dimnik.

Glavni in odgovorni urednik Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6.

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani, zanjo odgovarja Franc Štrukelj.

Dan je ves božji. Nebo je brez meglic in sonce sije toplo na vse, kar se veseli življenja. Nedelja je, delo počiva. Radovedni meščani stoje na obrežju Ljubljance in gledajo, kako so osuševalna dela napredovala v zadnjem tednu. Najlepši pregled imajo oni, ki slone ob ograji mosta in strme v strugo. V strugi stoji voda. Leno in negibno čaka, da jo prihodnje dni izčrpajo z mogočnimi črpalkami. Meščani na mostu ugibajo, kakšne skrivnosti bodo prišle na dan, ko se bo prikazalo suho dno.

Ugibanja prekine otroški krik. Čez ograjo se steguje otrok in kaže z iztegnjeno roko v vodo. Kakor na ukaz se sklonijo ljudje čez ograjo. Sredi Ljubljance plava mladi rački podoben ponirek in s črnimi, drobnimi očki mežika v dobrotno sonce. Za ljudi se ne meni, saj nosi človek toplo srce v prsih. Njegovo vitko telesce reže vodo vztrajno in z lahkoto. Z repkom miglja kakor krotak kužek, ko se hoče prikupiti človeku.

Nenadoma pa prifrči od nekod kamen in pljusne v vodo tik ob živalci. Ponirek obstane za hip. Ne more razumeti. Nato pa zasluti nevarnost in splava hitreje naprej. Ali kamen je sprostil besa, ki ždi in čaka v človeku. Z desne in leve se zaženo odrasli in napol odrasli otroci z mostu in zasedejo obrežje. V rokah se jim blešče kamni. Kriče, se bodre, merijo z rokami in z grohotom mečejo kamenje proti drobnemu ponirku.

Ta pa se spretno umika. Utrip njegovega srca ne sliši nihče, groze v njegovih očkah ne bere nihče. Ljudje na mostu se le vesele zabave. Se čudijo živalci, ko se bliskovito potopi v vodi, še preden jo kamen doseže, in občudujejo spretnost svojih otrok. Most in voda in obrežje se izpremeni v sportno igrišče. Občinstvo na mostu se razcepi v dve stranki. Ena bodri in ploska ponirku, druga vpije in navdušuje napadalce.

Boj traja dolgo. Ponirek se potaplja, plava pod vodo in se prikaže na drugem mestu na površju, ko mu zmanjka v vodi zraka. Napadalci nimajo časa, da bi mirno pomerili — komaj zaženo kamen, že je drobna stvarca na varnem pod vodo. Šviga pod vodo na levo in desno ter išče protja, ki bi ji dal zavetja. Ali protje so bili delavci poželi, še obrežnega grmovja ni več. Drobni ponirek ne ve, kam bi se skrnil. Le spretno in vztrajno se potaplja in umika. »Ne boste je!« zavpije nekdo z mostu.

»Bomo!« odgovori fant, ki stoji tik ob obrežju in oprezuje z ostrim kamnom v roki. On je najbližji mestu, kjer se je ta hip potopil ponirek. Zajeten fant je, lepo oblečen in dobro rejen. Z obraza mu sije sila in moč.

Oči ima na pol priprte in izpod trepalnic mu sili bodeč pogled. S telesom je nagnjen naprej. Čaka z dvignjeno roko. Blizu, prav blizu se voda zgrne in črn čopek pokuka iz vode. Za čopkom pa drobna ponirkova glavica. Malo strese z glavo in s črnimi očki pogleda na levo in desno. V hipu spozna nevarnost in se hoče spet potopiti. Ali prepozno! Dobro pomerjen kamen ga zadene sredi glave. Vdano in brez glasu se ponirek nagne na stran, sune še parkrat z nogami in na vodi obstane črna brezizrazna kepa.

Na mostu kriče ljudje, ploskajo in se smejejo. Zajetni fant stopi ponosno na most in se prismeje k očetu. — Le-ta ga potreplja po rami in pravi: »Dobro si jo, račko!«

»Saj ni račka! ... To je bil ponirek iz rodu ploskokljunov. Je prava povodna ptica. Njeno meso pa ni dobro!« Okoli stoječi občudujejo učenega fanta. Oče pa pojasni: »Je namreč najboljši v šoli. Od male mature je bil letos oproščen!«

In ostali očetje na mostu sunejo svoje fante pod rebro: »Ali si slišal? Najboljši v šoli! Iz tega fanta bo še kaj!«

J. RIBIČIČ

VIDA TAUFER:

NA OPLENCU

9. OKT. 1935

Jesen in mir znanilca mrzle smrti,
razpenjata vsiljivo svoj obraz.
Zveneli cveti, listi suhi, strti,
nebo jesensko zlito v temni čas.

Drevesa mirno v hladni zrak strmijo ...
Tam v dragoceni cerkvi sanja kralj.
Ob njem so vencli, luči mu gorijo,
in mraz mu veje od cerkvenih tal.

Pred nami pa je kralj v podobi živi,
ponosen, blag, pogumen ko nekda.
Vedri nam žalost in v luči sivi,
do nas se vrača duh njegov nazaj.

IZGNANČEV SIN

Na zapadnem koncu Galebjega otoka je v zavetju kamenite zaseke ob ozkem zalivu prav pod golim hribom ležala ribiška vas. Majhne bele hišice so se tiščale druga ob drugo, tesni prehodi med hišami so se prelivali v ozko ulico, kakor da bi bilo vse selo ena sama domačija. Pa je vendarle tu živelo osem ribiških družin. Skromno obzidano pristanišče je varovalo osem ribarskih jadrnic, ki so zdaj v brezvetru mirno počivale na čisti gladini morja, nekaj čolnov se je pozibavalo onstran brega, kjer je stala bela cerkvice, ob katero je bilo na pobočje hriba prislonjeno pokopališče.

Na južni strmini skalnatega hriba so ženske pravkar prekopavale ozke pasove vinogradov, oljčna drevesa so s svojo temnozeleno barvo čudovito lepo krasila kamenito pokrajino, preko katere orje burja svojo strašno pesem. Mandljeva drevesa so žarela v rožnatem cvetju in z vrha gore, ki je bil gol in odkrit do žive skale, se je odpiral pogled na sosednje otoke in še dlje na plano morje.

Počasi, počasi je tonilo sonce. Ko je zdrknil za morje poslednji rob te nebeške krogle, se je morje potemnilo; sinja barva vode se je spreminjala vse bolj v zamolklo modro, dokler ni večerni mrak zajel v svoj nežni objem vso neskončno gladino morja, skalnate grebene, vasi, jadrnice, oljke in cvetoče mandljevece.

Zvon v stolpku cerkve, ki se je komaj vidno dvigal nad streho, je zadonel po vsem zalivu, ženske v vinogradu so si obrisale pot s čela, vrgle rovnice preko rame in se podale pojoč v vas. Otročad je prepevala spodaj na obrežju, nekaj mož je sedelo na pomolu in kadili so in se pogovarjali. Ko so zaslišali zvon, so se odkrili in pomolčali.

Iz hiš je prijetno vonjalo po pečeni ribi in koruznih žgancih in vročem olju, da so se možje kar dvignili in utonili v prehode med hišami. Otrok pa že ni bilo nikjer več. Silna tišina je legla nad ribiško gnezdo, zvezde so se užgale in prijetna, mila toplota pomladne noči je zagnila naselje.

Onkraj pokopališča je stala prav sama zase kamenita kočca. Pravijo, da je bila to prva hiša tega naselja, da je stara, zelo stara, rušiti se je že pričela,

dimnik se bo zdaj zdaj odkrnil. Stala je tik nad morjem. Majhne, v skalo vsekane stopnice, živo razjedene od morske vode, so peljale na prod.

V tej napol porušeni koči živi Ivo. Fante, lep, mlad fante, ki se je tu rodil pred dvanajstimi leti in ki mu je mati umrla kmalu potem, ko so vaščani pognali njegovega očeta iz naselja.

Toda, čemu so ga izgnali, za božjo voljo — — — ?

E, bil je to čudak posebne vrste! Svojo mladost je zapravil onkraj velikega morja, menda v Braziliji, prehodil, prevozil in prejadral je pol sveta, potem pa se je nenadoma prikazal, žvenketal je z denarjem, pripeljal je s seboj črnolaso lepo ženo, kupil si je to podrtijo in je pričel živeti.

A spodaj pri ribičih je imel največjo besedo.

»To vaše delo je prezani-kрно, da bi trud poplačalo!« je trdil venomer.

»Kako pa bi bilo bolje?« so ga spraševali. Seveda rado vedni in željni, saj je bilo njihovo življenje v resnici beraško, da bolj ni moglo biti.

Braziljanec jim je razlagal: »Tako in tako, ljudje božji! Kar ozrite se okoli sebe! Tamle stoje vaše morske ponve: »Sveta Barbara«, »Sveti Just«, »Morska zvezda«, »Sveti Peter« — — — Vsak svojo barko — vsak zase! Vaše mreže kakor predrta morska čreva. Lov pa seveda temu enak: danes nič, jutri malo — a veliko nikoli! A vaše ženske, bratci, od trpljenja posušene kakor trta; deca vaša bolj lačna ko sita. Mi pa smo lovili tamkaj, hej!«

Seveda so ribiči zijali vanj, modrovali, škilili po svojih barkah, na skrivaj ogledovali svoje žene in svojo bosopeto dečo. Stari Just, najstarejši ribak, pa je godrnjal: »Ti, ne imej nas za norca! Vemo vsi, kako se lovi, da je treba take in takšne ladje, toliko in tolikšne mreže — — — A to je za nas vsakega premoženje! Vsi skupaj.«

»To ti je prava beseda, starina!« — ga je presekal Braziljanec. »Vsi skupaj! Da, vsi skupaj! Skupaj živite, skupaj umirate — čemu ne bi še skupaj delali? — Vse, kar imam, priložim! Nabavimo si ladjico na motor, metali bomo v morje po dvesto metrov dolge mreže, pojdemo loviti na plano morje, kjer je morske divjačine na pretek. Skupaj delali — skupaj uživali! Da, edino to je prava beseda, starina!«

Pa jih je zamamilo in so se posvetovali, posvetovali vse dotlej, da so zbrali denar in so ga, Braziljanca, poslali v veliko mesto, da se pogodi za ladjo. Čakali so ga teden, čakali dva, a vrnil se je šele proti koncu tretjega: ves skrušen, bled, obupan in ko so ga obstopili spodaj na pristanu, vsi pričakovanja polni, je padel le-ta na kolena, udaril s čelom ob tla, zajokal kakor dete in zaječal: »Ljudje božji, prijatelji, bratci, ubite me! Vse sem pognal!«

Lahko si mislimo vso srditost in razjarjenost opeharjenih ribičev. Saj so bili med njimi, ki so prodali svojo jadračo v nadi, da jim bo potem bolje in lepše. Zdaj pa so bili prav na beraški palici.

Zagnali so se vanj, ženske so pobirale kamenje, da bi ga kamenjale in ubili bi ga, da ga ni rešil stari Just. Vendar pa so ga izgnali iz naselja. Toliko so mu še pustili časa, da se je poslovil od svoje žene, potem pa so ga vsega pobitega in pretepenega naložili na Justovo jadrnjačo in mu s smrtjo zapretili, če bi se kdaj povrnil. Od tedaj ga niso nič več videli.

Ljudska jeza se je ohladila, ugasnila pa ni, in četudi je bil Ivo prav za prav sirota, nedolžen deček, ki nikomur ni storil nič žalega in je rastel po materini smrti skoraj divje, je vendar občutil vso ljudsko nevoljo. Bil je kakor izobčen iz naselja in da ni bilo dobrih žená in starega Justa, bi poginil kakor nebogljjen mladič, ki so mu lovci pobili dojiljo.

Tako pa je rasel v samotni ves drzen in pogumen, živel je v svoji napol podrti koči kakor je vedel in znal, ribaril je ob obrežju, pasel je ovce, kadar je bil čas za to, poletil so ga hranile fige, breskve in grozdje, pozimi se je našlo kaj pri dobrih ljudeh, tudi kakšno zakrpano oblačilce mu je kdo nataknil; kadar je rjula burja in je strupen mraz rezal do kosti, ga je vzel pod streho Just, ki se je zdaj tudi postaral in posivel.

Stari Just ni nikogar sovražil. Tudi Braziljanca ne. Še zdaj, na stara leta, je sam pri sebi mnogokrat dejal: »Misel je bila dobra! Nesreča ga je srečala, Bog pomagaj, zvbili so ga med karte in zadavila ga je strast. O, misel pa, če bi se uresničila!«

Ivo pa je hodil z ostalimi otroki čez strmo goro v šolo dve uri daleč. In je znal brati in pisati, a spotoma so lovili in pobijali kače in škorpijone med pečevjem in so pretaknili vse, kar koli se je moglo pretakniti, kakor dela to pač deca vsega sveta.

In je doraščal kakor bilka med kamenjem. Po svoji materi je podedoval lepo, izrazito brosnasto obličje, predolgi, črni in valoviti lasje so se mu sami od sebe česali nazaj, kadar se je smejal, je kazal lepe, bele, močsne zobe, a kadar je stal spodaj na obrežju z ostjo v roki, je bil njegov pogled miren, utrjen, vztrajen, in če je zagledal ribo, mu je švignila ost iz rok bliskovito kakor misel. Vse obrežje vzdolž vsega otoka je poznal kakor svoj dom. Vedel je za podvodne pečine, kjer je največ užitnih školjk, vedel je za vse plitvine, ki so bogate malih in urnih srebrnic, točno je poznal navade vsake morske živali, še celo galebom je nastavljal zanke, ki so v velikih jatah gnezдили v zavetnih obalnih skalinah.

Te dni, ko se je vračala pomlad, je postajal nemiren. V takih dneh se je izogibal družčine, pohajkoval je med obrežnimi pečinami in njegove misli so blodile po neznanih krajih, potovale so z očetom, o katerem je slišal pripovedovati starega Justa, posedal je pod cvetočim mandljevcem kraj materinega groba, opajal se je nad pravljicami, nad gusarji, nad Kolumbom in bogsigavedi na kaj vse je mislil.

Naselje spodaj se mu je zdelo kakor tesno gnezdo, v katerem nima nič več kaj iskati. Njegovi tovariši imajo svoje ljudi, vozarijo se s starimi barakačami na lov z očetimi in brati, le on pa, kakor da ne spada mednje. In ga je vse to priganjalo venkaj na morje, v svet, kamorkoli. Tu je skala in majhno življenje, tamkaj pa je slutil mnogo življenja, dogodkov in čudovitih prigod.

Kadar se je takole potožil Justu, mu je starec govoril: — Kar pusti takšne misli o svetu! Ribič boš, kakor sem jaz in so bili moji predniki in bodo zanamci. Res da je beračija vse tole življenje, da se Bog usmili, morje te lahko vsak čas pogoltne — no, pa živi se vendarle! Poglej me, sedemdeset let sem dočakal. A kaj sem vse doživel! Tudi ti boš! Še malo počakaj, potem boš rokave zavihal in doživljal življenje, ki ti je namenjeno.

Ves mračen je bil Ivo te dni. Rad je imel starega Justa, edini človek je bil, ki ni zaničeval njegovega očeta.

— Poglej, tudi tvoj oče je bil v svetu. V Braziliji! Pa kakšen konec je storil, revež!

Da, ta njegov oče! Doma ima nekaj knjig, samih potopisov s slikami, pa jih nese pred kočo in gleda, gleda... Morje pred njim pa gladko, jasno, da bi kar stopil nanj in šel, šel. Kadar misli na očeta in na njegov žalosten konec, so mu njegove misli ostre in strašno mu je hudo, da ga ni poznal. Da ne morejo zajeti njegove misli njegove podobe, kajti zanj je bil oče junak! Kje povsod je hodil! In kaj vse je hotel napraviti! Čudovit človek. Ali je živ, ali je mrtev —?

Zvezde so gorele na nebu, morje je rahlo udarjalo ob breg. V temi si je poiskal v čumnati ležišče, vlegel se in z mislijo na očeta — izgubljenca — zaspal. Rahel veter z zapada je obračal polomljeno okno, ki je venomer trkalo ob zid.

IZGNANEC SE VRNE

Prav ta veter pa se je zaganjal v malo jadro jadrnjače, ki je počasi, neslišno kakor duh drsela skozi noč. Na rtu sosednjega otoka se je prižigala in ugašala luč v svetilniku. Ob premec te samotne jadrnice so s šumečim pljusketanjem tolkli drobni valovi. Noč je bila mirna, jasna, toda dokaj temna, le včasih je jadro udarilo ob jarbol.

Zadaj na krmu, ob krmilu, je sedel samotni brodnik. Njegove oči so prodirale temo, oziral se je po nebu in ko je opazil pred seboj črno liso otoka, je podvezal jadro, pritrdil krmilo, stopil na premec in je s pogledi objemal vedno bolj jasne obrise otoške obali. Njegovi koraki so bili težki, vsi njegovi gibi izmučeni in še celo barka je majavo drsela preko valovite ploskve morja kakor na smrt utrujen popotnik.

Po pravcu ladje pa je bilo videti, da se je v velikem loku izognila zaliva, zaokrenila k zapadni obali in da pluje zdaj vzdolž kopnega. Oprezno in previdno kakor tihotapec se plazi barka proti pečinam pod Ivovo kočo, ki se zdaj že jasno lisa skozi temo. Naselje je po skalnatem bregu zakrito.

S podvitim jadrom zavozi jadrača v plitvino in spodnji rob premca zaškrta po pesku. Zdaj obstane. Še se guglje, vozač pričvrsti jadrovino, poveže, sname, potem sede na rob, nasloni glavo v roke in vse telo mu drgeče.

Potem seže pod klop, poišče laterno in jo prižge. Ko prižiga steno, mu je obraz razsvetljen. Starec je. Siva, kratka brada mu je po mornarsko pristrižena, lica so upadla, oči izmučene, bočne. Roke se tresejo. Komaj prestavlja noge in ob vsaki skalnati stopnici počiva. Grabi se za srce, naslanja se ob kamen in z velikim naporom doseže bajto.

Vrata so odprta. Tu ni tatov, tu ni kaj vzeti, tu ni postopačev in potepuhov, pred katerimi bi zaklepali duri svojih domov.

Tiho je stopil v vežo. Ko je veter loputnil zopet oknico ob zidu, se je zdrznil in obstal. Mali plamen svetiljke je risal na steno zlomljeno senco in njegov pogled je počival na vsaki stvari, ki jo je zagledal.

Sicer pa je bil ves dom zapuščen in skoraj prazen. Vse, karkoli je imelo le majhno vrednost, je Ivova mati v tistih težkih časih poprodala, da je preživela sebe in malčka. Veža je bila pusta, vrata v izbo priprta. Na koncu veže je visel nad kamenitim ognjiščem mal kotliček, pod katerim je bil bel kup pepela, dva lončka in na zidu je bila za vrvice zataknjena lesena žlica.

Uveren je bil, da ni žive duše v hiši. Naslonil se je na zid in njegove oči so zaman iskale česarkoli radostnega v teh žalostnih prostorih. Tedaj je stopil v izbo. Skozi okno je vrel šum vetra, netopir se je plašno zaganjal pod stropom in švignil v vežo. Ob zidu je v leseni postelji spal Ivo. Stara, zakrpana odeja ga je pokrivala in bil je obrnjen k zidu.

Starec se je zdrznil. Luč v roki mu je trepetala, da se je njegova senca po stenah strahotno lomila in pačila, z roko si je šel preko čela in ni mogel verjeti: tamkaj na postelji spi otrok čisto sam in brezskrbno sanja bogve kaj.

Nad posteljo visi edini okras tega zapuščenega prostora: slika lepe, mlade žene v okvirju, ki je posut z malimi bisernimi polžki. Stopil je prav k sliki, dvignil laterno in zastrmel v obraz te lepe podobe.

Vedno bolj je sklanjal svoje obličje k obrazu na steni. Potem se je naslonil na zid, pritisnil svoje lice k podobi, jo snel z žeblija, položil jo na srce in zaječal. Zdrknil je na kolena, dvignil sliko k svojemu obrazu in daveč, zamolkel vzkrík mu je planil iz grla:

»Marija, moja dobra Marija...«

Ivo se je prebudil. Ko je v trenutnem kriku zadobil zavest in je zagledal obsvetljene stene ter temno senco sključenega moža ob zidu, ga je zgrabil silen strah. Vzpel se je na postelji in je hotel planiti skozi vrata.

Tedaj pa se je starec zaokrenil in ko je tako zagledal dečka vsega obsvetljenega in vzpetega na postelji, se mu je obraz v silnem nagonu raznežil, razprostrl je roke, se dvignil s tal in njegove ustnice so se nemo pregibale od ganotja in hipne radosti. Ivo je obstal kakor okamenel. Ves strah mu je izginil, gledal je v tega tujega moža, ki se mu je bližal bolj in bolj in kakor da mu je nekdo nevidni položil besede v srce, je tudi sam razprostrl roke in kriknil:

»Očka... Očka moj!«

Tih, radosten jok je oba zajel. Oče je klečal ob postelji in objemal fanta, ta je slonel ob njem in čudovita, nepopisna čuvstva so ga zalivala. Prvikrat v življenju je zares občutil vso radost, da ga nekdo ljubi, da je nekdo njegov, poleg njega, da se mu lahko nasloni na prsa in izjoče.

Kaj pa je še lepšega, kakor ihteti od radosti!

Čez čas mu je starec dvignil obraz in se zagledal v njegove oči.

Vsa mladost mu je stopila v zavest. V trenutku je doživljal vso srečo nekdanjih dni, venomer mu je gladil lica, ga poljuboval, v naročje bi ga rad dvignil, pa je bil preslab. Končno ga je spustil nazaj v postelj, se ves truden vlegel kraj njega in šepetal:

»Sinko, da te vidim! Da te čutim! Joj sreča!«

Ivo se je privil k njemu, krepko ga je objel okoli vratu in oba, prevzeta od noči, ki ju je tako presenetila in opojena od prevelike radosti, sta počasi tonila v sladko omotico srčne izmučenosti.

Veter je venomer trkal s polomljenim oknom ob zid.

IZGNANČEVA SMRT

Sonce se je dvignilo iznad morja. Ostri grebeni skalovitega pogorja na otokih so se pordečili, iz zaliva so se vozile počasi jadrnice, ribiški izvidni čoln s šestimi veslači je v velikih krogih križaril nedaleč kopnega in oprezoval po veliki ribi. Zgoraj, v vinogradu, so pele žene otožno pesem in kričavi galebi so se podili nad vodo, sedali na gladino, se zopet dvignili in obletavali ladjice, ki so drsele proti soncu kakor jata belih, ponosnih labudov.

Ivo se je že v jutrnjem somraku dvignil, podkuril pod kotlom in se oprezno splazil k Justovi hiši. Našel ga je v ovčji staji. Pravkar se je jezil nad velikim, lepim ovnom, ki mu je hotel na vsak način pobegniti čez pregrado. Komaj se mu je izognil, da je postavil golido mleka na polico.

»Pomagaj mi no, Ivo, ukrotiti tega zlomka!« mu je zaklical, ko ga je zagledal.

Ivo pa je položil prst na usta, stopil čisto k njemu in mu skrivnostno zašepetal:

»Oče se je vrnil!«

Just je obstal, neverno zastrmel v fanta, zamahnil z roko češ, ta je bosa, in se zopet lotil ovna.

»Pojdite vendar pogledat!« ga je zaklinjal Ivo, in tisto mleko nesite seboj!

Just je z veliko težavo le obvladal uporno žival, nezaupno je pogledoval fanta, mu dal golido z mlekom in koračil za njim.

»Vrag si ga vedi, kaj je na tem?« je premišljeval starec in oni prizor na pristanu pred davnimi leti mu je živo stopil pred oči. Saj ni bilo od takrat ne duha ne sluha po Braziljancu! Nestal je, kakor da bi ga zemlja pogoltnila. Za vse naselje je bil izbrisan iz družčine živih zemljanov in po njem je ostal le neprijeten, srdit spomin.

Ivo je nesel golido v kuhinjo, prelil mleko v kotliček nad ognjem in nekako skrivnostno šepnil Justu:

»Kar v izbo stopite in poglejte!«

Just je odprl preperela vrata in tiho stopil k postelji. Skozi odprto okence je lilo sonce in spreminjalo ta beraški prostor v pravcato zakladnico bleščeče se luči.

Na postelji je vznak ležal Braziljanec. Njegov pogled je obvisel na prišlecu, pa tudi Just je obstal in se zagledal v ta koščen, zaraščen obraz. Le-ta, da bi bil lep Braziljanec — ? Ta beraški, koščeni obraz njegov?

Da, pa je prav tisti Braziljanec! V očeh ga je spoznal, v njegovem bolnem sanjavem nasmešku, s katerim ga je pozdravil. Starec v postelji mu je pomolil roko in zaječal: »Just, prijatelj, pusti me doma umreti...!«

Oči so se mu ovlažile, njegov pogled je prosil usmiljenja in razumevanja in tedaj je Just videl, da je ubogi človek na smrt bolan in da je nad njim že ona predsmrtna pokojnost ter vdanost, ki bo zdaj zdaj zasenčila njegov pogled z belo koščeno roko.

Z obema rokama je prijel Just to izmučeno roko, sedel na rob postelje in se nagnil nadenj.

»Prijatelj, vse je pozabljeno in izbrisano. Spočij se v miru!«

Popravil mu je vzglavje, tedaj pa je Ivo prinesel zavretega mleka. Fant je bil zdaj ves spremenjen. Obraz mu je žarel in ko mu je držal skodelo na ustih, ga je stiskalo okoli srca, ko je gledal v to, od težkega življenja raz-orano obličje in rad bi mu odvezel vse gorje, ki ga je prestal.

»Očka, zdaj bova skupaj!« mu je govoril. »Popravila bova to bajto, ti mi boš dom čuval, negoval te bom, da boš spet krepak in zdrav. Potem odrineva...«

Oče je hvaležno gledal svojega sina, toda bridek nasmeh mu je zablestel na ustnicah, obrisal si je oči, pogled mu je zdrknil nekam v sluteno daljo, potem pa se je naslonil na komolec in s težavo spregovoril:

— Težka vest me je gnala po svetu. Da, Just, zločin, ki sem ga storil nad vami, je bil z enakim maščevan. Živelo je v duši, peklo, se razraščalo in preganjalo me je iz kraja v kraj. Bil sem izgubljen, preganjan, najbolj pa me je mučila zavest, da vam nikdar ne bom mogel povrniti svojega brezvestnega dolga. Garal sem v cementni tovarni, pa mi je bilo premalo in iskal sem vsake priložnosti, da bi v igralnicah priigrnal nazaj denar vaših žuljev. Nada me je preganjala širom naše zemlje, dokler se nisem znašel spet ob morju. Pridobil sem si ladjico, ki leži tu spodaj med pečinami, križaril po vseh zalivih ter iskal miru in izgubljene sreče... Pa nisem našel ne eno, ne drugo. Ko sem od nekega mornarja zvedel, da mi je žena umrla in mi zapustila dete, sem se skrtil v samotni zatok in živel kakor puščavnik... dokler me ni

bolezen zgrabila. Tedaj sem potlačil v sebi ponos, ki me je vedno odvrčal od namere, vrniti se na otok, s katerega sem bil izgnan, in prositi milosti — v izgubljenem očetu je rastle nepremagljiva želja: pred smrtjo objeti svojega otroka, nad katerim lebdi očetov greh. Pripravil sem svojo jadračo in odplul. Ves mesec sem križaril med otoki, slab sem bil, bolezen me je grabila bolj in bolj, da sem po več dni počival v zatišjih in bila mi je smrt že tako blizu, da sem obupal...«

Zopet je legel na ležišče. Na obraz mu je legla rahla rdečica. Just je videl, da so mu ure štete. Tolažil ga je:

»Prijatelj, umiri se! Po patra pojdem.«

Braziljanec se je brezupno nasmehnil in odkimal z glavo.

»Prepozno! Preden bi se vrnil, bom že jadral po onem svetu.«

Ivo je zaječal od silne boli, padel je na kolena in zgrabil očeta za roko.

»Očka, ne govori tako! Pri meni boš ostal, jaz te bom ozdravil in skupaj bova jadrala. Saj si komaj prišel...«

Oče je gledal v strop, solza za solzo mu je drsela po bradi, pogladil je sina po glavi in zamolklo spregovoril:

»Ne obupaj, Ivo! Vem, čutim in lahko mi je. Videl sem te, poslovil sem se od nje, ki počiva pod cvetočim mandljevcem — — — Ti pa si zdrav in mlad. In vem, krepak si! Zaupam ti, kajti življenje te ne bo strlo. Kakor me sicer boli, da te zapuščam, vendar mi je lahko, ker sem te videl... Kajti —«

Omahnil je nazaj, zaprl oči in obema se je zazdelo, kakor da jih nikoli več ne bo mogel odpreti. Just se je sklonil čezenj, pogladil ga po potnem čelu in ga oprezno vprašal:

»Kajti... No, prijatelj, kaj si mislil povedati?«

Zopet je odprl oči, njegov glas pa je bil tišji ko poprej, ali vendar je govoril razločno:

»Kajti ona misel, ki me je zajela pred tolikimi leti je še vedno v meni! In vama rečem... To je lepa misel! Dobra misel... Vsa vas ena sama družina... Vsi ljudje drug za drugega... Nič zavisti, nič pogoltnosti... Prijateljstvo in ljubezen... Vsi enako dobri... Prizanesljivi... Vedno pripravljene pomagati... Jaz pa sem bil slab. Nisem mogel uresničiti te lepe misli. Vrag me je zmotil...«

Just se je zamislil, obrnil pogled svojih misli nazaj v tista leta, ko je sam zgrabil za to njegovo misel in zdaj je čutil, da ta misel še vedno živi v njegovem srcu in da prav zaradi te misli ni mogel nikoli sovražiti Braziljanca.

Bolnik se je zagledal v bleščečo svetlobo, njegov duh se je poslavljal, na obraz mu je legla blaga spokojnost in vdanost v neizbežnost konca, zdaj zdaj bo izdihnil.

Pa je le še počasi obrnil svoj obraz k sinu, nasmehnil se mu je in dahnil, da sta se oba z Justom sklonila nad njegovo obličje, da bi slišala njegovo poslednjo voljo.

»Ivo, otrok moj... Zapuščam ti to lepo misel... In svojega »Sinjega galeba... Poišči jo! Najdi jo... da bo vsem ljudem dobro na svetu...«

Zaprl je oči, potem še enkrat pogledal v sonce in je umrl.

Just ga je prekrižal in dejal zamolklo:

»Pojdiva, da mu pripraviva grob!«

Pod cvetočim mandljevцем, na oni, s kamenito ograjo zagrajeni božji njivici, mu je prijatelj izkopal grob. Tik ondi, kjer je že nekaj let počivala njegova žena Marija.

Prinesla sta iz cerkve leseno rakev in položila vanjo izmučeno telo.

Takšna navada je v teh krajih. Ljudje ne zmorejo, da bi kupovali rakve za svoje pokojnike. Rakev je v cerkvi in si jo tamkaj izposodijo. Le toliko, da leži mrtvec do pokopa v nji in da ga v rakvi odnesejo na pokopališče. Potem jo odnesejo nazaj v cerkev, kjer čaka na drugega reveža.

Just je našel doma svečo in sta mu jo prižgala ob vzglavju. Postavila sta rakev k vhodu, od koder se je videlo po vsem morju, in sonce je sijalo poslednjikrat na obraz tega mornarja, ki je prebrodil toliko morij. Vali so hoteli k bregu, zašumeli po produ in se odbili nazaj v globočino, kakor da se poslavljajo od človeka, ki jih je tako ljubil.

Vaški ribiči so bili na planem morju. Bilo je ugodno vreme za lov in se bodo vrnili šele čez nekaj dni. Le ženske in otroci so ostali v naselju. Prihajale so kropit in mu voščiti večni pokoj, in težko jim je bilo, ko so gledale siroto, ki je očeta dobila in izgubila. Toda tako je življenje teh ribičev. V neprestani borbi za življenje in smrt nekako okamene in nesreča jim ni tako huda, kakor onim, ki so vajeni dobrot in izobilja. Toda okamene le na zunaj. Obrazi so trdi, ožgani od neurij in borbe z morjem, srce pa je vedno polno. Ustnice so stisnjene, redkobesedni so, toda če izgovore dobro, milo besedo, tedaj je ta beseda resnična, saj se je odtrgala prav od srca.

Ivo je ždel poleg rakve. Njegove misli so bile zasidrane v žalosti in bolečini, zaman so njegove oči iskale živega nasmeha v očetovem obrazu. To je smrt, to je ona ledena, resnična smrtna tišina, iz katere se človek več ne prebudi.

Toda ni se dal ukloniti tej bolečini. Da, to je smrt, o tem drugi dan ni več dvomil, tu ni nobene rešitve več. Če bi pričakoval čudeža, bi samega sebe lagal. Obrisal si je solze. Preveč je bil samosvoj, da bi zdaj obupal in se prepustil obupu. Ko je preko mirnega, očetovega obraza gledal na sinjo morsko ravan, si je mislil: »Dokončal je. Življenje se je ustavilo in Bogu sem veliko hvale dolžan, da se mi je vrnil, četudi že s smrtjo v sebi. Mlad sem, vse življenje je še pred menoj. Pokazal pa mi je le pot, po kateri naj jadram. V zemlji boš ležal, očka, jaz pa bom jadral — in nadaljeval tamkaj, kjer se je tebi ponesrečilo!«

Ko je pater poslednjikrat blagoslovil to izmučeno truplo, so ženske poklekile k odprtemu grobu, vzeli so izgnanca iz krste, zavili ga v staro jadro in ga spustili v zemljo. Ob Justu je stal Ivo. Zagrabil je z obema rokama rdečkasto suho prst in ko se je tako poslavljaj od svojega očeta, mu je med prsti drsela prst nizdol v grob in ko je Just prvo lopato prsti vrgel na truplo, se je spustil na tla, pokril obraz z dlanmi in se s silno bolečino poslavljaj od svoje kratke sreče.

Morda je tako ždel poleg groba uro, dve — ? Ko je dvignil glavo, je bil sam. Grob je bil zasut in majhen lesen križ je bil zasajen vanj. Njegov obraz je bil resen in možat. Obrisal si je solze, šel je v pečevje, izkopal tamkaj dve agavi in ju zasadil na grob. Potem se je obrnil proti domu. Iz njegove velike žalosti je zdaj rastla silna moč, ki ga je dvigala. Na vrhu obrežja je nekaj časa strmel v ribiško naselje, nato pa je pogumno odhitel k obali, kjer je, nagnjen na bok, v peščeni plitvini počival »Sinji galeb«.

(Se nadaljuje.)

ŠOLA¹

(Ali razprava na osnovi primerov, kako bi ne smelo biti)

Dal sem zgoraj naslov »Šola« in brez pretiravanja lahko rečem, da mi je zadržala roka. Na šolo se vsi razumejo, vsakdo bi jo hotel popraviti, izboljšati in vsi ji očitajo, če pozneje pri resnem delu česa niso znali. Zatorej ni čudno, da mi je zadržala roka — vidim razne ljudi moje domovine, kakor da so se zbrali okoli tega lista ter strogo gledajo, ali jim bo tole moje delo po volji.

Čeprav je to delo majhno — bo vendarle pomembno. V vprašanju šole ni nepomembnih stvari.

Tu je vse enako pomembno in potrebno, zakaj vse vpliva na dušo in značaj bodočega človeka.

Za mojo mizo, pokrito s pivnikom, stoji torej sam predsednik², poslanci, senatorji, škofje, vojaki, obrtniki, kmetje — da, celo gasilec mora biti mar te stvari. Vsi mi gledajo na pero, kakor bi vsi hkrati hoteli zaklicati: »Pazi no, dragi moj, kajti to se lahko slabo konča!«

Posebno blizu vidim učene ljudi, tako silno učene, da mi že ob sami misli na to, kaj vse znajo, zmanjkuje sape v prsih. Nad učenjaki se v sedmero nadstropjih, kakor bi bili postavljeni v sedmero mohamedanskih nebes, dvigajo poklicni specialisti, inspektorji, referenti — veliki sestavljalci vseh šolskih načrtov.

To so oni, ki nas izza izpraševalne mize puščajo v svet.

Njim moram v prvi vrsti posvetiti te ponižne besede. En sam njihov stavek more odločiti, da se bomo učili to, a ne ono. Oni izbirajo z izkušeno roko predmete kakor zelenjavo iz košare in morejo izvleči zdaj korenje, drugič pa zeleno.

Dodajmo tem še mame, očete, strice, ujce, varuhe.

Dodajmo revne ljudi, ki plačajo šolo skoroda z lastnim življenjem. Uboge starše, ki ponoči sanjajo o vpisnini za šolo kakor o mori.

Dodajmo one, ki šolajo svoje otroke in jih s tem izgube za vedno. Kajti sami ostanejo nevedni, medtem ko se sinovi sramujejo samo še nesposobnosti svojih očetov.

Dodajmo one, ki nimajo niti za vpisnino. Bedni stoje kakor na praznem bregu, medtem ko se v šoli premožna mladina prevaža s tega na drugi breg — v radostne pokrajine znanja.

In učitelji, in učiteljice, in ves »profesorski zbor«?

Le-ta si spet beli glavo s tem, kaj bi bilo treba napraviti z malim dečkom spričo toliko raznih možnosti, poklicev, nagnjenj! Ali ni naše zrelo življenje odvisno od tega, česar se bomo učili v prvih letih v štirikotnem razredu pri črni, široki šolski tabli?

Morda bomo kdaj v življenju, ko bomo sodili ljudi, postali nepotrpežljivi pa jih bomo sodili nepravično — ker so nas v šoli sodili nepravično?! Morda bomo kdaj, ko se bomo borili za svobodo svoje domovine, prezgodaj zapustili odkazano mesto — ker se naš učitelj ni držal ur in je šel iz razreda, preden je zvonilo?!

Vsaka mala ura v šoli je pozneje kaka pomembna ura življenja.

¹ Iz knjige »Mesto moje mature«; s pisateljevim dovoljenjem prevedel Fr. Vodnik.

² Poljske republike.

Ali pa bomo morda ves naš bodoči poklic vršili z brežhibno ravnodušnostjo, sicer vedno ob pravem času na svojem mestu, toda vedno s srcem odsotni — ker je bil naš učitelj res da vedno točen, a nismo v njegovih očeh nikdar videli živega sijaja?

Zares — vse šale so zamrle na ustnicah! Vidim te zdajle krog svoje mize, cela Domovina moja, vidim tvoje ljudi, tvoja polja, gore, reke. Zidovi, kamenje, živali, vse oblega zdajle mali zvezek, kamor pišem. Kajti pisati o šoli, to je prav toliko kakor izpovedovati se svojih sanj, prav toliko kakor hoteti oblikovati človeško srce in nositi odgovornost za podobo tega srca!

Povej, bravec, ali se moremo lotiti tako velike naloge? Ali moremo soditi, ali imamo pogum zboljševati?

Pišoč o šoli vam ne bom dal nobenih nasvetov, moji bravci, ampak vam bom sporočil samo nekaj spominov, o katerih sem si z leti že napravil svoje mnenje. Ne mislim, da se mi bo posrečilo sestaviti seznam vseh stvari, ki se v šoli vrše slabo ali po nepotrebnem. Toda nekoliko vprašanj se tu moram dotakniti, ker so mi dosihdob ostala v spominu in mi dosihdob ne dado miru.

Torej: 1. v šoli ne sme biti borbe med učenci, 2. delitve na revne in bogate, 3. razlike z ozirom na poreklo učencev terna njihovo »raso«, 4. končno ne sme biti tega, da bi učitelj naglas preklinjal svojo profesorsko usodo.

Nimam tu namena nikogar soditi, a obračam se proti tem »grehom« in če mi kdo izmed vas reče, da se motim, da zgoraj omenjena vprašanja dobri šoli ne škodijo, če kdo izmed vaših učiteljev reče, da se motim — tedaj bi to na vsak način rad izvedel. Kajti o tem se bom prepiral z njim v ravnateljevi pisarni, v razredu, na hodniku. Postavil se bom pred šolska vrata, ustavljal bom vse, ki bodo prišli ven, in še na dvorišču se bom prepiral. In prepiral se bom o tem na poti iz šole domov.

Pa tudi doma ne bom dal miru in celo pozneje, ko se bova že kot odrasla človeka srečala kdaj v življenju, bom omenil, ponovil, iznova našel ta spor — čeprav boš ti kralj, a jaz berač, ti sodnik, a jaz jetnik, ti uvaževan zdravnik, a jaz na smrtni postelji, ti ves Narod, a jaz samoten, zapuščen človek.

NEKI KASTALSKI

To je bilo takoj po povratku iz vasi.

»Od jutri znanprej boste vedno, in sicer več let, vstajali ob isti uri, da boste ob osmih v šoli,« nam je rekel oče za lahko noč. »Kaj hočemo, moram vas že šolati.«

Vstali smo ob tej uri, ob sedmih zjutraj. Zdaj ni bilo o ničemur drugem več govora.

Za zajtrk smo izpili toplo mleko s svežimi žemljicami in šli »z vso družino« v šolo.

»Kaj hočemo, drugače ni mogoče,« je rekel oče naši mami, katera nam je zapela plašče pod vratom in vsakega še enkrat poljubila z resnim, uradnim poljubom na čelo.

Ko smo stopili skozi vežna vrata, nam je oče s palico pokazal veliko črno številčnico na stolpu mestne hiše. Srce dolgega, zlatega kazalca je bilo že blizu osme, a mali je stal skoraj čisto na osmi.

»Vedno morate iti z doma ob istem času. Ne sme se zamuditi...« To rekši je naš oče nameril korake proti Bratski ulici.

»Šli smo »z vso družino«, ker sem moral polagati izpit za prvi razred osnovne šole.

Bal sem se napisati črko »f«, ker nisem nikoli vedel, kje jo je treba prevezati z repkom, in bal sem se tudi napisati osmico. Dogajalo se mi je namreč, da se mi je iz gornjega krožca naredil majhen bič brez prave oblike. Sicer je bilo vse v redu: z nove tablice iz skriljevca je visela na vrvici čista, nova gobica — in v peresnici je hrabro ropotalo pisalo.

Kaj se je zgodilo potem — ne vem več. Spominjam se le še, da sva nazadnje polagala izpit midva, to je neki Kastalski in jaz.

Bil sem majhne postave in Kastalski je bil poleg mene videti velikan. Stala sva skupaj pri šolski tabli. Moji starši so sedeli v prvi klopi. Očetu so zvonili ključi v žepu, a mama je šumela v svili.

Precej bolj zadaj, skoraj v zadnji klopi je sedel nekdo, po videzu hišnik in njegova žena. Pozneje se je izkazalo, da so bili to starši Kastalskega. Dotlej si nisem nikoli mislil, da morejo biti starši »sploh« tako revni.

Polagala sva izpit skupno z velikanom Kastalskim — prav za prav ga je polagal on, med tem ko so mene imeli le za pomočnika. Začelo se je z lestvico.

Gospod učitelj je velel Kastalskemu, naj na veliki šolski tabli nariše lestvico. Ne vem, ali se je Kastalski bal, ali kaj?

Čisto v kotu table je mazal s kredo brez vsakega smisla. Naravnost vrtal je.

»No, in ti?« je rekel gospod učitelj.

Lepo sem se priklonil, se okrenil ter naglo potegnil dve veliki vzporedni črti; nato sem od spodaj gor, kakor bi se imel povzpeli po njih, kakor bi stopal po njih, kakor bi se po njih dvigalo moje srce — začel risati prečke. Prvo, drugo, tretjo — ni se bilo mogoče zmotiti. Pri tem sem se nehote ozrl na Kastalskega. V visokih čevljih, v zašiti suknji je stal z odprtimi usti in iztegoval roko za kredo.

Nisem smel izgubiti niti trenotek časa — nisem mu dal krede. Risal sem prečke na lestvici vedno više — Kastalski je samo požiral slino.

Potem sva bila vprašana računstvo — do dvajset. Kastalski je znal šteti samo do štirinajst. Dalje se mu je že vse zmešalo. Njegova mati je vrgla ruto z ramen, vstala s klopi in naglas zašepetala: »Petnajst!«

Gospod učitelj je opozoril, da ni dovoljeno prišepetavati. Kdo ve, morebiti se motim, a zdi se mi, da se je celo moj oče obrnil in z nejevoljnim pogledom ošinil ženo v ruti.

Gospod učitelj se je obrnil k meni z besedami: »In ti?«

Začel sem šteti, kakor bi se iznova vzpel kvišku, kakor bi se po teh številkah visoko dvigalo moje srce — do dvajset, trideset, štirideset. Ne vem zakaj, toda od trideset naprej nisem štel več gospodu učitelju, marveč Kastalskemu, ki je rdel in kar brenčal od števil, ki sem jih izgovarjal.

Ko sem zajel sapo pri »osemdeset eden« — je Kastalskemu padla glava na prsi.

Nato do dvajset — toda seštevanje in odštevanje.

Prvi je odgovarjal Kastalski. Vsako vprašanje je najprej glasno pogoltnil. Ko ga je pogoltnil, je tako utonilo v njem, da sploh ni več vedel, na kaj naj odgovori.

Izpočetka sem mirno čakal. Toda ko je gospod učitelj obrnjen proti Kastalskemu, naglo pogledal k meni — že nisem več čakal. Ozrl sem se na dolgi vrat Kastalskega, videl, da šele golta — in odgovoril sem takoj.

Moji starši in gospod učitelj so blagohotno kimali z glavo, jaz pa sem z ostrim pogledom kakor žepnim nožkom oplazil obraz Kastalskega — in sem precej videl, da ne ve!

In že povem — kar znam!

In se nasmehnem, še preden dvigne Kastalski svojo ubogo glavo.

In zdaj mu niti ne dam več, da bi odprl usta, kajti jaz znam vse! Znam naprej, znam zase in zanj. Znam, tako hitro, glasno, da gleda gospod učitelj samo še mene. Znam tako dobro, da Kastalskemu še takrat, ko začne odgovarjati — vzamem besede iz ust!!!

Znam tako hitro, glasno, točno, odlično, da si Kastalski zakriva oči z rokavom. — Njegov oče je dal čepico iz ene roke v drugo.

Gospod učitelj me boža po glavi in pravi mojemu očetu: »No, seveda.«

Medtem izbruhne Kastalski v glasen jok.

Tega ne sme biti v šoli!

Iščem te zdaj, dragi Kastalski, rad bi ti povedal, da je bila to velika krivica. Nihče ni imel prav tamkaj pred tablo, na kateri sem risal lestvico, nihče razen tvoje matere, ko je s solzami v očeh zašepetala: »Petnajst!«

Rad bi ti povedal, da smo vsi tamkaj ogoljufali našo domovino, kajti bili smo dolžni pomagati tebi, ne pa mene rediti s tvojo krivico.

Ne vem, ali še živiš, ne vem, ali se še spominjaš tistega rdečega dečka v modri mornarski bluzi, ki ti je jemal besede iz ust, zroč v učitelja z bednim priliznjenim pogledom. Ta deček, ljubi moj Kastalski — sem jaz. Ako si kje na svetu slaven in mogočen — tedaj vedi, da mi tvoja krivica v življenju ni prinesla haska, ker nisem dosegel nič velikega.

Če pa nisi niti mogočen niti slaven, če si skoraj poslednji in pomeniš še manj od mene — tedaj se potolaži, ker sem večno tvoj dolžnik. Odkoderkoli hočeš, kadarkoli hočeš — pridi k meni, in če te ne bi poznal, reci samo eno:

»Jaz sem tisti Kastalski, kateremu takrat v šoli nisi dal misliti in govoriti. Jaz sem tisti Kastalski, kateremu je mati prišepetala ‚petnajst‘.«

Tebi, Kastalski, pripada vedno polovica mojega dela. Mislim, celo več: — polovica mojega srca.

Fran Roš:

Kostanji

*Dejal je oče: — Posekali bomo kostanje,
ki v rebri toliko let stoje in rode.
Denarja bomo dokaj dobili zanje.
Saj veste, naš Janez v mesto študirat gre!*

*Zajokal je Janez: — Pod temi kostanji sem pasel,
pod njimi v žerjavici pekel njih dobri plod,
v njih senci igral sem se, pel sem, vriskal in rasel.
Nikar ne sekajte! Rajši ne pojdem odtod.*

*Odvrnil je oče: — Za šole potreben je novec,
a v rebri zasadil bom novih mladih dreves...
Sekira zapela je, les je plačal trgovec
in Janez je v mestne šole odšel zares.*

*Tako se vse to je zgodilo nekoč. A danes
kostanji novi tujcem rodijo tam.
Utonil v širokem svetu je davno Janez.
Njegov je oče legel v posednji hram.*

ERNEST YOUNG - PAVEL KUNAVER:

BIVALIŠČA LJUDI V TUJIH DEŽELAH

NA POT

Mali Pavel je rad poslušal svojega očeta, nekdanjega mornarja, kadar mu je pripovedoval o tujih narodih, divjih zvereh in daljnih deželah. Preden je zaspal, je premišljeval o vsem, kar mu je oče pripovedoval.

Komaj pa je nekega večera zatisnil oči, se je okno tiho odprlo in v sobo je stopil mož, odet v krasna oblačila kapetana velike ladje. Povabil je Pavla s seboj in preden se je deček zavedel, sta bila na krovu lepe ladje, kjer so ga pozdravili veseli mornarji, pripadajoči raznim plemenom in narodom. V kletkah pa je ugledal živali, ki si jih je najbolj želel. Vse, kar je Pavel videl, mu je kapetan podaril; celo ladjo mu je dal na razpolago.

Pavel je pustil pripeljati pred sebe vse živali, ki so bile na ladji in postavili so predenj leva, veliko opico, severnega medveda, kenguruja, belega medveda i. dr. Ker so klavrno povešale svoje glave, jih je Pavel vprašal, s čem bi jih mogel razveseliti in enoglasno so mu odgovorile:

»Domov nas pripelji!«

Pavel je sklenil ustreči njihovi želji. Pripravil je toliko listkov, kolikor je bilo živali. Na vsak listek je napisal ime ene živali. Nato je vrgel vse listke v klobuk in poklical belo miško, da privleče en listek na dan. Miška pride in potegne. Listek je odočil, da mora Pavel belega medveda prvega pripeljati v njegovo mrzlo domovino.

Hvaležni medved pa mu je rekel: »Ker ti ne poznaš poti, pojdi spat; bom že sam vodil ladjo do doma.«

»Lahko noč vsem skupaj«, je rekel Pavel in zaspal. Zbudil se je šele, ko je medved popraskal po vratih kabine in zaklical: »Doma smo!«

S SEVERNIN MEDVEDOM V GRENLANDIJI

»Kje pa smo?« je vprašal Pavel.

»V Grenlandiji,« je odgovoril medved. »Obleci te-le hlače od tjunove kožuhovine, te tople čevlje iz tjunove kože in ta suknjič s kapuco. Kapuco pa kar potegni čez glavo. Je zelo mrz zunaj.«

Pavel je storil, kakor mu je bilo naročeno in hitro je bil na suhem. Pa to ni bila zelena dežela, ampak vsa bela: led in sneg sta se razprostirala na vseh straneh. Severni medved je bil tako živahen in vesel, da ga je Pavel komaj spoznal. Globoko je dihal ostri, mrzli zrak, mežikal je s svojimi rjavimi očmi, njegov črni smrček se mu je svetil in njegov kožuh se je zdel še mnogo bolj bel in debel.

Pavel je imel rad sneg pod svojimi nogami in ledene gore zunaj na morju. Zaploskal je z rokami in vzkliknil: »Kako krasno je to!«

»Da, tako je,« mu je pritrdil medved, »sedaj pa moram naprej, da se poslovim od svoje soproge. Kakor vidiš, se zima ravnokar pričinja. Moja žena se bo zagrebla v sneg in bo ostala tam do pomladi. En del tega časa po prespala in skrbela za svojega mladiča, toda ves ta čas ne bo ničesar jedla.«

»Kaj pa boš delal ti?« je vprašal Pavel.

»Jaz bom potoval ob robu ledu in lovil tjulnje. Če pa bom srečen, bom našel mrtvega kita ali morskega volka. Potem bom imel resnično odlično pojedino.«

»Če pa boš ti sedaj odšel po slovo k svoji soprogi, kdo pa bo skrbel zame? Ali ne moreš nekoliko počakati?« je vprašal Pavel.

»Niti minute,« je odgovoril medved. »Tam vidim nekoliko Eskimov s svojimi psi. Zasedovali me bodo in poizkušali ubiti me. Zbogom!«

Medved je skočil v zmrzujočo vodo in je hitro odplaval. Zadnje kar je videl Pavel od njega, je bilo, da je videl njegovo dolgo, sloko telo vleči se preko bleščečega se ledu tam v daljavi.

Pavel je ostal sam in se je bal. Pokrajina je bila bela in zrak miren, in dolgi trakovi zelene, zlate, rožnate in oranžne luči so hiteli dolj in gori po nebu. Vse mu je bilo tako tuje.

Tedaj je zaslišal za seboj glasove. Okrenil se je in ugledal več otrok, ki so se igrali pred kočami. Nekatere so bile zgrajene iz lesa, ki je prišel sem iz drugih dežel: nikjer v Grenlandiji ni velikih dreves. Druge kočice so bile bolj podobne narobe obrnjenim kotlom in zgrajene so bile iz kamenja in ruše.

Vsi otroci so bili enako oblečeni in samo po lepih pasovih in ovratnikih iz steklenih biserov je mogel ločiti deklice od dečkov.

Pavel je želel vedeti, kako se igrajo. Deklice so mu pokazale svoje punčke iz kosti ali lesa, ki so jih oblekle v koščke usnja, toda ena od njih je rekla: »Me ljubimo najbolj ples. Moj brat prav dobro igra orgelce. Če pa noče igrati, tedaj navijemo gramofon.«

»Toda kako ste tu dobili orgelce in gramofon?« je vprašal Pavel. »Saj tu vendar ni trgovin!«

»Mi jih kupimo od belih mož, ki poleti prihajajo sem na svojih ladjah. Nekateri od njih žele nabaviti kože, drugi poizkušajo vloviti kite. Moja mati

Družina Eskimov pred svojo kočico iz kamenja in ruše

je kupila šivalni stroj od nekega mornarja in moj oče nosi včasih angleške hlače.«

»Plesati je prav zabavno,« je odvrnil dekličin brat, toda mi dečki si domišljujemo, da smo lovci ali živali. Imamo majhna kopja, majhne čolne, majhne sani in majhne loke in puščice. Mi streljamo ptiče z lokom in puščicami, iščemo njihova jajca, vozimo se s psi in veslamo v čolnih.«

Tedaj je kepa snega zadela Pavla v tilnik in druga mu je zdrsnila po hrbtu. Kakor hitro mogoče, je pograbil snega, ga stisnil v kepo in jo krepko in ravno vrgel. Prav hitro se je razvila snežena bitka. Ko so se vsi utrudili, je rekel Pavel: »Lačen sem.« Pavel je bil doma vedno lačen.

Eskimi, lovci na tjulnje

vrste kamenita klop. To je bila postelja. Na njej je spala vsa družina, ki je ležala in se pokrivala s kožuh.

Dečkova mati je ravno kuhala kosilo. Ko je slišala da je Pavel lačen, mu je dala nekoliko juhe iz tjulnjevega mesa in krvi. Nj mu ugajala, toda po svojih močeh se je potrudil, da jo je popil. Dala mu je tudi sirove tjulnove slanine in kos slanega tjulnovega mesa. Od vsakega je nekoliko pokusil, a postajati mu je začelo slabo, in ko ga nihče ni opazoval, je dal vse mlademu psu, ki je ležal na tleh v koči.

»Kaj pa še jeste razen tjulnja?« je vprašal Pavel.

»Včasih.« je odgovoril deček, »dobimo mrože, kite, morsko travo in pa jagode, ki jih naberejo poleti. Toda najljubši so nam tjulnji. Brez tjulnjev ne bi mogli živeti. Oglej si naš dom. Mati je oblačena v tjulnjeve kožuh in kuha tjulnjevo meso nad svetiljko, v kateri gori tjulnjeva mast. Če boš šel ven, boš našel čolne iz tjulnjeve kože in lesa, biče iz tjulnjevega usnja in iz iste snovi tudi plachte za šatore, v katerih živimo poleti. Prav gotovo je, da je tjuljen najkoristnejša žival na svetu.«

»Ti zelo ljubiš Grenlandijo,« je rekel Pavel.

»Da,« mu je odgovoril njegov prijatelj Eskimo. »Prepričan sem, da je Grenlandija najlepši kraj na zemlji. Glej severno luč, ki obliva nebo. Misli na vožnje v saneh pozimi in na potovanja v čolnu poleti.«

»Ali je toplo v času, ki ga imenuješ poletje?« je vprašal Pavel.

»Seveda,« je odvrnil Eskimo. »Poleti je na stotine cvetic v polnem cvetju v tem delu Grenlandije. Res je, da je večina dežele vedno pod ledom, toda tod je v dolgih toplih dnevih kakor v vrtu. Lahko loviš metulje in poslušaj po osemnajst ur na dan ptičje petje. Veruj mi, Grenlandija je resnično najboljša dežela na svetu.«

»Vsakdo svojo domovino najbolj ljubi,« je odvrnil Pavel. »Grenlandija je morda res taka kakor trdiš, toda ni moja domovina, in ko bom prepeljal vse svoje živali v njihove domove, se hočem vrniti domov.«

Komaj je Pavel stopil na krov svoje ladje, so pritekale njegove živali in kričale: »Sedaj sem jaz na vrsti! Sedaj sem jaz na vrsti!«

»Mir! Mir!« je klical Pavel. »Prosim ali ne bi hotela tista bela miška potegniti drugi listek iz klobuka?«

Bela miška je segla s svojo nogo v klobuk in potegnila je ime — severni jelen.

Severni jelen je zaplesal od veselja. »Divno!« je zaklical. »Toda ti ne znaš pota. Jaz bom vodil ladjo. Pojdi spat in ne zmeni se zame, dokler ne bom došel domov.«

»Lahko noč vsem skupaj,« je odgovoril Pavel, ko je odšel v svojo kabino. Trdno je zaspal in se ni zbudil, dokler ni severni jelen potrkal z rogovi na vrata in rekel: »Doma smo.«

VLADO KLEMENČIČ:

PRLEKIJA

Prlekija je del slovenske zemlje. Ampak če pogledate na zemljevid, ne najdete nikjer tega imena. Našli pa boste med Dravo in Muro valovito gričevje, ki mu pravijo Slovenske gorice. Nekaterim pomenijo Slovenske gorice Prlekijo, toda prava Prlekija so le severovzhodni deli te pokrajine. Središče Prlekije je mesto Ljutomer in lepa rodovitna zemlja Murskega polja. Najpristnejši Prleki stanujejo v vaseh, kjer rabijo besedo »prle«, kar pomeni »prej«. Drugi nagajajo Prlekom z njihovim slavnim reklom »Prle priša, prle ja« (Prej prišel, prej jedel).

Ljubljančani so odkrili Prlekijo šele pred kakimi tremi leti, torej veliko pozneje kakor Kolumb Ameriko. Takrat jim je nekdo povedal, da je na svetu dežela Prlekija, da so tam vinogradi in zidanice, klopotci in še marsikaj. Oborožili so se s fotografskimi aparati, najeli posebni vlak in se odpeljali v Prlekijo. Tam so pridno fotografirali vse, kar so videli in se nato zadovoljni vrnili v Ljubljano.

Čeprav je mnogo krajev po slovenski zemlji imenovanih po svetnikih in svetnicah božjih, je to po Prlekiji in Slovenskih goricah kar navada. Kdor

potuje po teh krajih, lahko po vrsti obiše vse svetce nebeške. Sv. Peter blizu Maribora mu bo odprl vrata v to kraljestvo in bo našel v njem svetnike: Lenarta in Benedikta, Urbana in Andraža, Bolfenka in Antona, Jurija in Martina, Tomaža in Miklavža, svetnice: Kungoto in Barbaro, Marjeto in Ano in še mnoge druge. Kdor pa hoče obiskati vse, naj se potruži še k Vsem svetnikom, kjer se reče na Svetinjah. Tudi Veliko in Malo Nedeljo imajo v Prlekiji in Jeruzalem in Betlehem. Kakor vidite so ti kraji prava pravcata živa pratika in še več.

V šoli se otroci uče, da je glavni pridelek te pokrajine vino. Če se postavimo na kak visok vrh, na primer na Kápelo pri Rádencih, vidimo kolikor daleč nese oko, same gorice. Kakor bi imeli pod seboj morsko valovje, se zemlja vzdiguje in znižuje: griček se vrsti za gričkom, dolinica za dolinico. Lep je ta pogled, posebno v jeseni, ko se narava odeva v najpestrejše barve. Prijeten je ta svet tudi ušesu, saj odmeva z brega v breg ubrana muzika klopotcev, kakršnih nimajo drugod.

Pa vse te lepote so lepše opisali razni pesniki in pisatelji, najlepše menda Ksaver Meško, sin te zemlje.

A če hočemo do kraja spoznati kako pokrajino, ne smemo opazovati le zunanosti, ki označujejo in razlikujejo zemljo in ljudi, marveč moramo pogledati in spoznati vse poblize. Lepih razgledov, prijetnih barv in pesmi klopotcev se ljudje kmalu privadijo in jih ne zanimajo tako kakor tujca. Če pridemo kdajkoli v te kraje in govorimo z ljudmi, se bomo prepričali, da je njihova vsakdanja skrb, kako pripraviti iz teh tal čim več živeža. Njihovi domači pogovori se sukajo okrog oranja in setve, žetve in trgatve, živine in davkov. Saj drugod tudi ni drugače! Kakor že omenjeno, je v teh krajih mnogo vinogradov. Ni pa res, da bi dajali ti vinogradi domačinom glavne dohodke. S statistiko (t. j. s številkami) bo še kdaj dokazano, da pripada morda polovica vinogradov ljudem, ki stanujejo v mestih in celo v avstrijskem Gradcu. Tem meščanom oskrbujejo vinograde viničarji. Po vseh vinskih vrhah stoje lične hišice, zidanice, ali viničarije, tesni domovi viničarjev s številnimi družinami. Ti oskrbujejo gospodarju vinograd. Opravljajo vsa potrebna dela v goricah, kakor rez in kop, vezanje in škropljenje, trgatve in stiskanje grozdja. Mezda vinogradniškega delavca znaša na dan 8 do 10 dinarjev ali še manj. Ti delovni dnevi pa nikakor niso gosti. Saj vemo, da se vrši delo v vinogradu le od časa do časa. Leto pa ima 365 dni in če hoče viničar preživeti sebe in družino, mora iskati zaslužka tudi drugod. Beda je pri teh ljudeh, posebno v današnjih časih, vsakdanji gost.

Lastniki vinogradov prihajajo v svoje vinograde, da nadzorujejo delo, dajejo navodila viničarjem in se pogajajo z vinskimi kupci. Zadnja leta so morali prodajati vino po nizkih cenah in so se bridko pritoževali, češ, da nimajo nikakih dohodkov. Še bolj bi se pritoževali viničarji, če bi se le imeli komu.

Druga polovica vinogradov pripada velikim in malim posestnikom domačinom. Ti jih obdelujejo sami ali pa si najamejo težake. Tem posestnikom so vinogradi v dobrih letinah edini dohodki. Nekateri komaj pričakajo, da priteče ob trgatvi iz stiskalnice prvi mošt in že ga morajo prodati, da plačajo davke in si nabavijo za zimo najpotrebnejšo obleko. A koliko je tako srečnih? Saj večina pridelava vina le za domačo rabo, a mnogi, mnogi v Slovenskih goricah nimajo gorice.

V teh krajih pravijo kmet le tistemu, kj ima par konj ali vsaj volov. Takih je posebno na Murskem polju mnogo. Kmetje so ponosni, da si s svojo živino zorjejo polje, zvoziyo z njive pridelke, iz gozda pa drva in listje.

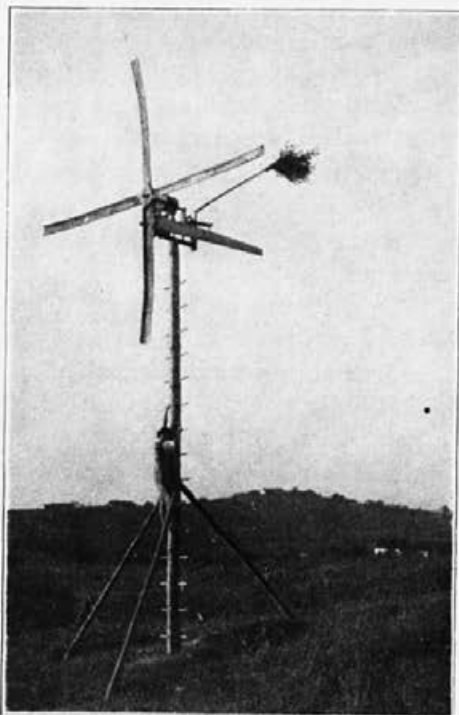
Kmetje bi še dandanes prav dobro živeli, če bi mogli dražje vnovčiti svoje pridelke. Druga nižja vrsta poljedelcev nima razen krav druge vprežne živine. Vožnje opravljajo le s kravami. Za oranje si naprosijo kmeta, ki ima konje ali vole. Za to delo mu navadno ne plačujejo v denarju, ampak z delom na njegovi zemlji. To se imenuje odsluž. Končno so tu še kočarji, viničarji in delavci, ki nimajo svoje zemlje in si služijo kruh kot težaki.

Kakor vidimo je v Prlekiji še bolj kakor drugod poljedelski stan ločen na tri vrste. Še četrti stan živi med kmeti, to so razni rokodelci, ki imajo mala posestva. Žena in otroci se ukvarjajo s kmetijstvom, mož pa opravlja svoje delo v delavnici. Nekateri, posebno čevljarji, delajo po hišah, včasih za denar, včasih za odsluž.

Kakšen je značaj ljudi iz Slovenskih goric oziroma Prlekov? Pojdimo med nje in jih bomo spoznali. Svojo zemljo ljubijo, največje veselje in ponos pa so jim gorice — kdor jih ima. Njihov na splošno vedri in veseli značaj je oblikovala zemlja, ki ni pretežka za obdelovanje ter jim daje poleg potrebnega živeža še tu in tam kozarček vina. To jih razvedri. Mnogi očitajo tem ljudem nelepe razvade, češ, da so na gostijah (svatbah), primicijah in kolinah prepotratni. A pomisliti moramo, da do današnjih dni, ko imajo razna društva, niso imeli pod milim Bogom nikakega razvedrila. Kdo bi jim zameril enkrat na leto prijeten večer pri kolinah, enkrat v petih letih gostijo, kjer se mladina napleše in morda enkrat v dvajsetih letih novomašniško primicijo, ki so se je veselili toliko časa?

Prleška govornica se v naglašanju precej loči na primer od gorenjsčine, drugače pa ima pristne domače izraze brez mnogih tujk, čeprav mejijo ti kraji na Avstrijo in čeprav so pred osvobojenjem hoteli Nemci to pokrajino ponemčiti. Nemški znajo le starejši ljudje, ki so hodili v nemške šole, pa tudi psi znajo še dandanes nekoliko nemški. Tako mi je nedavno pravil neki mož od Male Nedelje, da je na brvi srečal psa. Brv je bila ozka, pes pa hud. Kazal je zobe, renčal in se ni hotel izogniti. No, potem pa se je mož zadržal na psa »marš!«, pes je zbežal in mož je bil rešen.

Ali bi radi obiskali Prlekijo? Da vam ne bo treba izpraševati ali iskati po zemljevidu, vam povem pot. Kupite na postaji vozni listek do Ptuja, Ormoža ali Ljutomera. Iz Ljubljane do Ormoža bi vas stal 54 Din sem in tja. Ko se pripeljete do Pragerskega, prestopite na vlak Maribor—Kotoriba in potem izstopite v Ormožu. Tam vas morajo seveda čakati kaki sorodniki ali znanci, da vam pokažejo to in ono. Najlepše bi bilo v jeseni in da bi vas povabil v kak vinograd. Zoberi bi grozdje in pokušali sladki mošt. Pri tem bi si ogledali vse to, kar sem opisal in še marsikaj.

Prleški klopotec

LOJZE ZUPANCI

ZVONOVI Z MAGDALENSKE STENE

Možakovčani so imeli strica. Veljal je za pametnjaka. Ljudje pa so opletali, da je njegova pamet vse, kar mu je ostalo od krošnje. Ni važno, če je bil Martin kdaj krošnjar ali ne, lepše je to, da se je Martin Cepjakov rad smehljaj in lovil ob Kolpi ribe...

Nekega dne je Martin Cepjakov na bregu zaspal. Prav tam, kjer je ležal, je pred davnim, davnim časom stala cerkev sv. Magdalene. Pa so prihrumeli krivoverski Turki in vrgli milodoneče zvonove iz zvonika Magdalenske cerkve v Kolpo. Žalostno je zazvonkljalo, ko so drseli po kameniti steni in štrbunknili v zeleno Kolpo. Še cerkev so zažgali divji konjeniki in odpeketal. Pozneje so Božakovčani prestavili cerkvico z brega v sredino vasi. Niso pa mogli pozabiti vtopljenih zvonov.

Spi Martin Cepjakov, spi; v levi čeljusti ima čik, v desni pipo. Izpod stene se priplazi dolga kača in se zvije spečemu Martinu na prsi. Vsekala ga ni, kajti Martin Cepjakov je trošil tobak, in pravijo, da kača noče takih, ki po tobaku smrde.

Pa je nekaj poklicalo Martina: »Martin, vstani, kača te bo!« Martin se je zbudil in zagledal kačo na prsih. Brž je potegnil iz pipe in puhnil dim v kačo. Kači je dim zasmrdel, odvila se je, in kot bi trenil, pljusnila v Kolpo.

Martin Cepjakov se je zarežal: »E, he, he... Sama sv. Magdalena me je zvala. E, he, he...«

Potem je vstal in šel v vas. Povedal je sosedom kako in kaj, pa so se mu v brk hahljali.

Drugo jutro se je Martin Cepjakov še pred sončnim vzhodom napotil h Kolpi ribe lovit. Lovi, lovi, pa udari v uho zvonjenje iz valov.

Priletel je v vas in kričal:

»Ljudje božji, v Kolpi drobi. Čul sem zgubljene Magdalenske zvonove. S palico sem jih potipal!«...

Vaščani so se mu v brk hahljali. Niso verjeli Martinu Cepjaku.

Martin pa je verjel in trdil: »Sama Kamanjska Mati božja mi je dala videt, kar vi ne boste nikdar videli.«

In zaobljubil se je Martin Cepjakov, da bo šel vsako leto, v nedeljo po Malem Šmarnu na proščenje v sosednje Kamanje in na čast Kamanjski Materi božji pojedel tam dve pečenki in popil dve majoliki vina... Tako je Martin vsako leto storil, dokler ni nekega dne ob Kolpi za vavek zaspal.

Božakovčani se hvalijo, da se na vsako mlado soboto še pred sončnim vzhodom v Kolpi sliši zvonjenje Magdalenskih zvonov. Kdor ne verjame, pravijo, naj jih pride na mlado soboto poslušat!

VSEVED

PO RUSKI PRAVLJICI

I.

ZAKAJ SO DALI IME ?

KO SO V ŠE SEDELI MOGOČNI NA
ZLATEM IN VLADALI POL , JE ŽIVEL V NEKI
VASI , KI SO MU NADELI IME „“. TO IME MU JE
DALA ŽE NJEGOVA , KO JE ŠE NOSIL KRATKE .
KMALU GA JE VSA TAKO IMENOVALA. PA SAJ
JE BIL ZARES PODOBEN. JE IMEL DOLGA,
 DEBELE IN V SE JE NAUČIL LE „I“ IN „A“.
KADARKOLI JE ODPRL , SO SE VSI NA VSE
GRLO . IN SO REKLI: „TAK , NEUMNI!“ KO JE
DORASTEL, JE ŠEL K . PA SO GA KMALU OD
 POSLALI V ROJSTNO NAZAJ, KER NI
VEDEL, KATERA JE DESNA, KATERA LEVA.
IN SO ŠE REKLI, DA IMA SAM DOVOLJ .
VSA SE JE , KO SE JE TAKO VRNIL

OD FANTA JE TO V ZABOLELO. SLEKEL JE
 VOJAŠKO IN LEGEL V SVOJO NA VELIKO
. ŠE PREJ PA JE ZAGROZIL S SKOZI : „VI
 BOSTE , PA NE JAZI!“ ALI VSO DOLGO NI
 ZATISNIL . STRIGEL JE Z IN PREMIŠLJEVAL,
 KAKO BI UKANIL. ZJUTRAJ, KO JE PO-
 KUKALO IZZA , MU JE RES ŠINILA V DOBRA
 MISEL. SKOČIL JE S IN VZKLIKNIL: „LE ČAKAJTE,
 GRDI ! ŠE VSI BOSTE PRED NA TRDIH
 TLEH !“

(Se nadaljuje.)

G. KOLBIČ:

CERKVICA

Je vòdica,
 sred vòdice
 je zèmljica,
 na zèmljici
 je cèrkvica,
 v njej mati božja je doma.

Ta cèrkvica
 zvonik ima,
 v njem zvonček vseh željá,
 zamajaj ga
 in želi si,
 Marija željo izpolni!

JURČEK IN INDIJANCI

V novih škornjih Jurček mali
k babici priteče,
»Babica, zdaj odpotujem!«
ji ponosno reče.

»Tja v Ameriko k Indijancem
pojdem daleč, daleč preč
morda se še kdaj povrnem,
morda pa nikoli več.«

»Jurček, tja so mnogi šli,
zanke spretno so metali,
a nazadnje, sinko moj,
so še sami v zanko pali.

Čez planjave in dobrave
so na konjih se podili,
divje konje in bivole
so streljali in lovili.

Tam krog ognja ob soteski
rdečkožci pa čepijo,
tam čepijo in kadijo
in po krvi hrepenijo.

Ko uzrejo belokožce
s krikom planejo med nje,
pa poberejo jim puške
in jim zvežejo roké.

V divji rádosti krog ognjev,
z vinom se opajajo,
plen si med seboj delijo
in veselo rajajo.

Kadar pa se nanorijo,
belce h kolom zvežejo
in jim prsa prestrelijo,
glave pa porežejo.

Jurček moj, nikar ne hodi,
revica bo tvoja mama,
ti v Ameriki umrješ,
ona pa ostane sama!«

»Babica, saj tu ostanem,
k mami se pojdem skrit,
nič ne maram več Indijancev,
naj gredo se vsi solit!

ABESINIJA

Abesinija meri 1,120.000 kvadratnih kilometrov, je torej 4krat večja kot Jugoslavija. Ena sama nepretrgana veriga hribov se vleče skozi vso deželo, saj je Abesinija najbolj gorati del Afrike. Posamezni gorski velikani se dvigajo od 2000 do 4000 metrov visoko, najvišja gora pa meri 4882 metrov in je višja kot najvišja gora v Evropi.

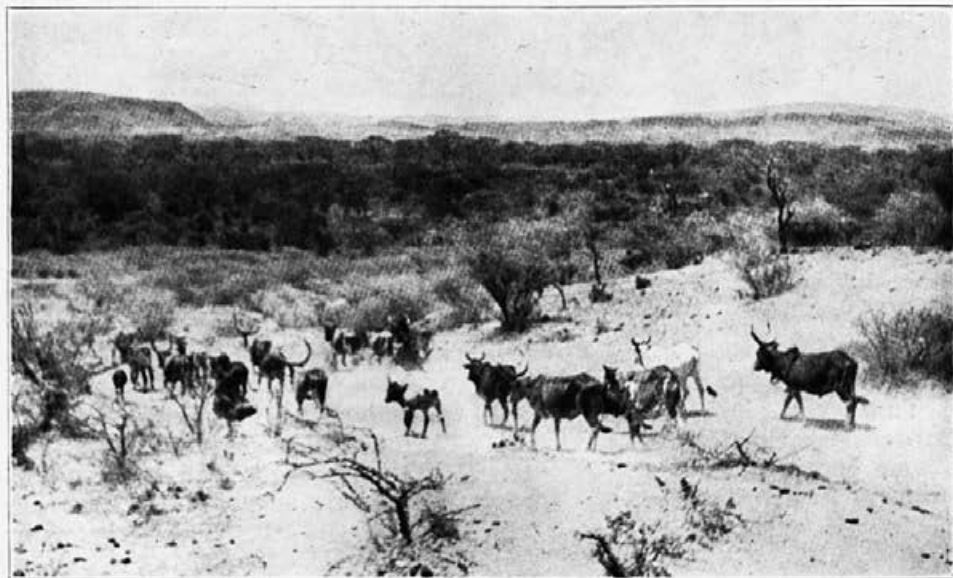
Skoro vsa pokrajina je pokrita z debelo plastjo lave. V nižavah je silna vročina, ki včasih doseže do 80 stopinj Celzija. Kjer ni vode, so kraji opustošeni. Po zemlji se vlečejo globčke razpoke, ki so podobne strelskim jarkom. Kamor seže oko, je peščena puščava, na kateri ni drevesa, ni živega bitja, le tu in tam je redko grmičevje, osamljena kakteja in samo pesek, pesek. Razbeljeni pesek doseže v opoldanskih urah do 80 stopinj. Domačini ho-

dijo lahko bosí po njem, Evropejcu pa ne pomagajo še tako debeli podplati.

Kjer je podtalna voda, pa je pokrajina vsa drugačna. Poleg kaktej in palm bohotno rastejo najrazličnejša drevesa. Po gozdovih domujejo mogočni sloni, nevarni nosorogi in krvoločni leopardi. Izredno mnogo je povsod hijen in šakalcv. Po košatih drevesih se podijo številne družine opic, nad njimi pa krožijo jate ptic, domačih pa tudi tujih, ki so pribežale v te vroče kraje pred zimo. Vendar so gozdovi tod razmeroma redki in močno prevladujejo neskončne peščene puščave.

Taka je pokrajina do 1500 metrov nadmorske višine.

Od 1500 m do 2500 m nadmorske višine so kraji zopet drugačni. Podnebje je milo in termometer kaže stalno okrog 30 stopinj. Tudi v najhladnejših nočeh ne

Abesinska pokrajina

Deževna doba v Abesiniji

pade temperatura pod ničlo. Snega torej tu ne poznajo, zato pa tem bolj dež. Dež jim je blagoslov in prokletstvo. Od junija do oktobra traja tu tako zvana deževna doba. Lije pa skoro nepretrgoma. Suhe struge tedaj oživijo, od vsepovsod žuborijo potoki, bučijo hudourniki. Voda uničuje tedaj vse ceste, ruši in odnaša mostove, poplavlja doline. Dokler traja dež, ne more nihče na cesto. Prebivalci se tiščijo v skromnih domovih in željno čakajo, kdaj minejo povodnji. Prve dni oktobra se navadno nebo zjasni in zemlja se pod vročim soncem kmalu posuši. Takrat gredo Abesinci na delo. V bolj močvirnatih krajih raste riž. Drugcd so veliki nasadi kave. Tudi dateljni uspevajo tod dobro. Peščenih puščav tod ni. Skalnata pokrajina je poraščena z grmičevjem in kaktejami. V bolj močvirnatih krajih pa se raztezajo veliki vlažni gozdovi in z visoko travo obraščene planjave, koder se podijo v velikih družinah žirafe in zebre. Zopet naletimo lahko na številne šakale in hijene. V močvirnatih krajih mrgoli komarjev, v revnih, umazanih selih je na milijone muh.

Od 2500 m do 4620 m višine je pokrajina zopet drugačna. Abesinci jo imenujejo »hladno zemljo«. Podnebje ni več milo. Opaža se velika razlika med dnevno in nočno temperaturo. Medtem ko čez dan sonce neusmiljeno pripeka in je do 70 sto-

Voda je ponekod veliko bogastvo

pinj toplote, pade ponoči temperatura globoko pod ničlo, Kljub temu pa uspeva tod žito do 4000 m višine. Ponekod so obsežni travniki in pašniki. Pogostoma srečuješ tu velike črede ovac, koz in goved, na katere skrbno pazijo oboroženi pastirji. Zaradi močnega sonca in višine je zrak tu že zelo redek. Evropejec tega ne more prenašati. Srce mu silno naglo bije, spati ne more in neprestano ga boli glava. Večkrat se mu ulije tudi kri iz nosa in ušes.

Če pogleda človek te suhe, izstradane ljudi, dobi vtis, kot da vlada v tej deželi huda revščina, vendar pa je gotovo, da skrivajo te gore v sebi velika bogastva najdragocenejše rude — zlato in platino. In prav po tem bogastvu gleda tujec.

Prebivalci

Abesinija ima približno 11 in pol milijona prebivalcev. Abesinija pomeni v našem jeziku mešanico. In res so prebivalci Abesinije prava mešanica raznih plemen in ver. Po veri je večina kristjanov, mnogo pa tudi mohamedancev. V državi govorijo okoli 150 narečij. Uradni jezik je

tako zvani »amarigna«. Abeseda sestoji iz 267 črk in ta dela učencem v redkih abesinskih šolah precej preglavic. Etiopski jezik je najstarejši jezik na svetu. Največji del abesinskega prebivalstva tvori pleme Gala. Teh je nad 6 milijonov. Povečini so to mirni, vztrajni in delavni ljudje, le oni, ki prebivajo po gorovju, katero se vleče od Rdečega morja do province Vello, so nevarni. Posebno krvoločni pa so Danaklijci, ki so po veri mohamedanci. Ti sovražijo tujce. Kdor ni ubil vsaj enega človeka, se ne sme niti ženiti. Vendar pa je zanimivo, da napadajo vselej le zdrave, močne ljudi, ženam, bolnikom, otrokom in starcem ne prizadenejo nič hudega.

Danaklijcev pa ni mnogo.

Prebivalci Abesinije so povečini poljedelci, pastirji in lovci. V Abesiniji pridelajo precej žita in sočivja, tu so veliki nasadi bombaža, tobaka in kave. Iz Abesinije izvažajo v Evropo kavo, proso, bombaž, med, vosek, kože in slonovo kost.

Abesinec je skromen kakor Kitajec. S pestjo pečene pšenice, fižola ali graha izhaja ves dan. Pri tem ti je v stanu nositi od 40 do 50 kg prtljage do 50 km da-

Abesinska šola. Pouk iz zemljepisja

leč. Brez prtljage ti napravi Abesinec po neznosnem soncu v krajih, kjer sploh ni poti, do 70 km dnevno. Njegova obleka je skromna in sestoji iz hlač, srajce in plašča. Čevljev nima, koža na stopalih pa mu je tako utrjena, da stopa lahko po razbeljenem pesku, po ostrem kamenju in trnju, ne da bi ga bolelo.

Abesinec kot vojak

Abesinec je rojen vojak. Od 12. leta dalje ima vsak moški eno samo željo, priti čimprej do puške. Ni čudno zato, da so izborni strelci. Nekateri zadenejo jajce na 200 metrov, na 500 metrov pa le redkokdaj zgrešijo človeka.

Abesinec ni samo dober pešec, ampak tudi sijajen jezdec. Posebno možje iz plemena Gala.

Abesinska redna vojska šteje 80.000 mož. Pred vojno je imela ta vojska 180 topov, 400 strojnic, 6 tankov in 11 letal. V poslednjem času je vladar neguš Haile Salasie, ki je izobražen mož, poskušal modernizirati svojo armado. Naročil je 900 novih strojnic, veliko število modernih pušk, več topov proti letalom in nekaj letal. Ali kljub temu je abesinska armada vse prej kot dobro opremljena. Tu srečaš vojake vsemogočih noš, ki so oboroženi z najrazličnejšim orožjem. Mnogi imajo še srednjeveške ščite. Na videz ne napravijo abesinski vojaki vtisa disciplinirane vojske, tudi za paradne pohode niso, vendar ne smemo abesinskega vojaka podcenje-

vati. Brez brzojava in prometnih zvez, na samo pesem bobnov se je zbrala milijonska armada. Zdaj že koraka proti mejam, da ustavi sovražnika in obvaruje domovino, ki si je znala polnih 2000 let čuvati svojo samostojnost. Vojake spremljajo žene in otroci. Potrebovali jih bodo, da jim bodo skrbeli za hrano in vodo.

Italijanska vojska

Italijani so prepeljali v Afriko okoli 250.000 vojakov. Vsi so najmoderneje opremljeni. Imajo veliko množino brzo-strelnih topov, strojnic, tankov, oklopnih avtomobilov in nad 500 letal, za katere so pripravili samo v Eritreji 14 letališč. Nekatera teh letal dosežejo do 400 km hitrosti na uro in zmečejo lahko velike množine bomb na sovražnika.

Armada potrebuje ogromno množino municije, hrane in predvsem pa vode. Vse to pa morajo voziti od daleč. Samo vode rabijo okoli 2.400.000 l dnevno. Če ostane vojska samo nekaj dni brez vode, je izgubljena. Italijani so mislili, da bodo z Abesinijo obračunali v najkrajšem času. Naleteli pa so na hujše ovire kot so mislili. Gotovo pa je, da bo vojna trajala dolgo časa. Taka vojna pa silovito mnogo stane.

Vojna v Eritreji je stala Italijo 12 milijard dinarjev, vojna v Libiji okoli 24 milijard in samo pol leta vojne v Abesiniji bi stalo okoli 90 milijard dinarjev.

HADŽILUK NAŠIH MUSLIMANOV V MEKO

V naši državi prebiva okrog 1 milijon 560 tisoč Jugoslovanov, ki so muslimanske ali mohamedanske vere. Njihov prerok Mohamed, ustanovitelj islama (mohamedanske vere), je zaukazal, da morajo vsi imovitejši verniki vsaj enkrat v svojem življenju na hadžiluk (t. j. romanje) v sveto mesto Meko. Tudi naši muslimani se te

zapovedi drže in mnogi se odpravijo vsako leto na to romanje. Romarji odidejo na pot ob ramazanskem postu, ki je po našem koledarju v januarju. Hadžije (romarji) se zberejo v džamiji, kjer jim »imam« (mohamedanski duhovnik) prečita nekaj odstavkov iz korana (svete knjige mohamedancev), ki govorijo o hadžiluku.

Ko je molitev končana, poljubijo mlajši romarji imamu roko, starejši pa ga objamejo in poljubijo na lica. Ze v džamiji obkolijo romarje sorodniki in znanci, kajti hadžije so postali sedaj važne osebnosti svoje okolice. Fes (turška kapa) si ovijejo z belim ovojem in si puste rasti brado. Dandanes romanje v sveti mesti Meko in Medino ni nikaka posebnost več, ker so na razpolago železnice in druga prometna sredstva. Zato traja tako romanje kvečjem 2 do 3 mesece. Romarji potujejo po železnici do Soluna, kjer se vkrcajo na ladje. V prejšnjih časih pa se je hadžiluk vršil peš, s konji ali kamelami ter je bil poln nevarnosti. Vsled tega je trajal tudi vse leto in še se marsikateri hadži ni več vrnil domov. Zato je bilo slovo od domačih težko. Bosanski hadžije so se zbirali od vasi do vasi ter so se končno vsi zbrali v hadžijski džamiji v Topliku. Do tja so jih tudi spremljali sorodniki in znanci, da so se še poslednjič poslovili od njih.

Na cilj svojega romanja pridejo romarji okrog velikega praznika Kurbanbajrama, ki je nekako dva meseca po Ramazanu. Prebivalci Meke imajo veliko za-

služka pa tudi mnogo dela z romarji. Okrog mesta so urejena prenočišča, kjer se romarji okopljejo in preoblečejo v posebno obleko, ki so jo vzeli s seboj. To obleko si potem shranijo za svojo smrt. Romar obišče v Meki Mohamedov grob in izvir svete vode Agu-Zemzem. Nekaj te vode si vzame vsak vernik domov, da z njo poškropi domovanje in svoje drage ter jih s tem obvaruje raznih nesreč. Po romanju dobi vsak hadži še nitko iz preproge, s katero je v Meki pokrit Mohamedov grob. Te nitke si dajo romarji vdlati v prstan, ki ga nosijo vedno s seboj.

Hadžiluk pa je brez vrednosti, če se hadži ne udeleži tudi dobrodelno. Še preden romar odide z doma, obdaruje domače reveže, miloščino daje tudi med potjo in ko se vrne, so zopet njegova vrata odprta vsem ubožcem. Le tako si pridobi hadži zaslužnje.

Znamenje hadžija je belo ovit fes, ki ga ne sme nositi nihče drugi. Tak turban (oviti fes) in pa naslov »hadži« nosi musliman do svoje smrti, ko odide k Mohamedu v nebesa.

Miroslav Zor

PREBIVALCI KAMENE DOBE NA SLOVENSKEM

Prof. Stanko Brodar raziskuje že par let ostanke prazgodovinskega človeka, ki jih je zapustil v Potočki zijalki pod vrhom gore Olševe nad Solčavo v Savinjski dolini. Votlina leži 1700 m visoko. Do sedaj je prekopal in preiskal skoro 3000 m³ zemlje. Celih 3—6 m globoko pod vrhno plastjo je našel okrog 20 m² veliko ognji-

šče, ob katerem je ležalo vse polno kamenin in koščenih izdelkov (artefaktov) votlinskega človeka. V votlini pa je našel tudi silno mnogo ostankov jamskega medveda (do 1500 okostij). Lansko leto so našli tudi v Njivicah pri Radečah ostanke prazgodovinskega človeka.

DOHODKI TUJSKEGA PROMETA ZA DRŽAVO

Koliko dohodkov ima tudi država od tujkega prometa, nam pričajo podatki, ki jih je pred kratkim izdalo ministrstvo za trgovino in industrijo za l. 1933. Ne odpadajo vsi dohodki na hotele in gostilne, temveč tudi na železnice. Ker imajo hotelirji več dohodkov, plačajo tudi večje davke in zato ima tudi od tega država svoje koristi.

Železnice so zaslužile l. 1933. od tujkega prometa 166 milij. Din, pošta, telegraf in telefon 20 milij. Din, na posrednih

davkih je imela država 25 milij. Din, od monopolskih predmetov je dobila 5 milij. Din, neposrednih davkov pa so razna podjetja plačala 14 milij. Din več, kakor bi brez tujkega prometa. Vsega skupaj je imela država tega leta 230 milij. Din dohodkov od tujkega prometa. Da pa tudi drugi ljudje niso bili brez dobička nam priča skupno število denarja, ki so ga turisti pri nas pustili in katerega cenijo na 701,1 milij. Din.

50 LET SLOVENSKE ŠOLSKE DRUŽBE SV. CIRILA IN METODA

Narod bo takšen, kakršne ima šole! To je potrdila zgodovina vseh narodov. Slovenski narod je bil dolga stoletja tep-tan in prikrajšan na svojih pravicah. Najbolj smo čutili to ponižanje v šolstvu. V bivši Avstriji se je morala slovenska mladina učiti v nemškem jeziku, ki ji je bil tuj in nepoznan. Često pa je bil učenec, ki je govoril v materinem jeziku zato kaznovan. Prav zato so ustanovili slovenski rodoljubi iz dobe pred polstoletjem družbo, ki naj bi skrbela za ustanavljanje in vzdrževanje slovenskih šol. Velika potreba se je čutila zlasti na jezikovnih mejah in v narodnostno mešanih krajih. Leta 1885. je bilo ustanovljeno tako društvo. Imenovali so ga po slovanskih blagovestnikih sv. Cirilu in Metodu: Ciril in Metodova družba.

Na čelo CMD so stopili naši najboljši možje in kasneje tudi slovenske žene. Notar Luka Svetec, s pesniškim imenom Podgorški, ki se je rodil v Podgorju na Gorenjskem, je sestavil prva pravila. Bil je med najvidnejšimi narodnimi voditelji takratne dobe in zato seveda tudi med ustanovitelji CMD.

V letošnjih velikih počitnicah se je vršila v Ljubljani pomembna narodna svečanost. Zbrali so se rodoljubi iz vseh naših krajev na slavnostnem zborovanju CMD. Ob polstoletnici obstoja naše šolske družbe so obujali spomine na tiste čase, ko je bila v naših šolah še prepovedana slovenska govornica. Zborovalci so ob tej priliki navedli napovedi takratnih naših narodnostnih nasprotnikov, ki so trdili, da čez pol stoletja ne bo več slovenskega prebivalstva. Pa je usoda uredila drugače. Slovenski narod se je osvobodil izpod tujčevega jarma, ustanovil si je z brati Srbi in Hrvati lastno državo Jugoslavijo in slovenski jezik je veljaven po vseh šolah in uradih.

Tako so se ob trdnem odporu vnetih rodoljubov razdrobile prešerne misli naših nasprotnikov.

CMD pa ima še dovolj posla. Narod ob meji jo še prosi pomoči, obmejna mladina rabi še šol in knjig. Zato naproša CMD ob vstopu v novo obdobje še podpore s starim poznanim geslom:

»Mal položi dar, domu na oltar!«

Mladina kiti grob Luke Svetca, soustanovitelja CMD, ki je pokopan na pokopališču v Litiji

ZGODBICA O MORJU

Opisati Vam hočem svojo zgodnico o morju. Moj dobri očka je preskrbel, da sem šla s kolonijo v Kraljevico. Spremili so me na kolodvor očka, mamica, bratci in sestrice. S solznimi očmi so se ločili bratci in sestrice, ker bi tudi oni radi šli z menoj na morje.

Veseli smo se vsedli na vlak in vrisajoč smo se odpeljali iz Ljubljane. Prihajali smo se do morja. Vsedli smo se v čoln. Prišli smo do srede morja, začelo je nagajati in voda je pljuskala v čoln. Kovčki so padali v morje. Neki gospod je plaval za njimi po morju. Nekatere kovčke je rešil, druge pa ne. Mi smo od strahu in groze jokali in vpili. Gospa Gašperlinova je vzdihovala, ker ji je morje vzelo naslonjač. Prišli smo pa le do obrežja. Tam smo se kopali, skakali, dokler nismo prebili ves mesec.

Pe enem mesecu smo se vrnili domov, k očku, mami, bratcem in sestricam. S solznimi očmi sem jih zopet objela, ker sem bila pri njih.

Tako se je končala moja zgodnica.

Meglič Boža,

Lichtenturen, osn. šola, 4. a razr.,
Ljubljana.

NAŠA VAS

Med zelenimi griči ležiš, v nežno cvetje odeta, okopana v žarkem soncu tako tiha in ljubka, kakor sam pomladni sen. V nežne sanje zasanjana si lepa kakor mlada nevesta, odeta v svatovsko obleko. Tako mala in neznatna si mi ljuba, kakor rodna mati, vsa mila in dobra. Male in raztresene so ti hišice po klancih in sredi pisanih polj ali sredi valujoče poljane, kakor odeja mehka in sveže dehteča. Pa pride kosa, kruta morilka in padajo rosnate travnate bilke, umirajo. Na zemljo lega tihi mrak, čez travnik kosi smrt. Kosa zvenči in slavček iz temnega loga poje žalostinko. Na nebu sije luna, čez vas pa plava fantovska pesem, pesem iz mladih src.

Pa pride poletje, čas žetve. In zopet se razlega pesem, ki jo spremlja mlatilni stroj, vedno enakomerno udarjajoč. Tu, v skromni vasi so moji najlepši spomini, spomini na detinska leta. V tej tihi idili sem rastla, opojena od njenih lepot, ne zavedajoča se življenja. Bosonoga sem tekala v jeseni po travnikih in pomagala tovarišicam pasti živino. V poznem večeru je prasketal naš ogenj, se pekel krompir in koruza. Pa je prišel čas, ko sem te morala zapustiti, čeprav ne za vedno. Le moje srce ve, kako mi je bilo takrat, nihče drug ne čuti tega. In vračam se in odhajam kakor večni popotnik, a teh najlepših dni ne bo nazaj.

Nataša Blazinšek, IV. gimn. razred, Celje.

DRAGI „NAŠ ROD“!

Tu Ti napišem en doživljaj, ki mi je živo pred očmi.

Nekega dne se odpraviva z očetom na »Storžič«. Vesela sva jo ubrala po strmi poti navzgor. Ko prideva do tako zvanih »Kotlov«, me opozori oče na veliko čredo gamsov. Ko naju ugleda na straži stoječi gams, močno zažvižga ter plane naprej. Kot blisk jo ubere za njim vsa čreda, hiteč preko plaza. Midva začneva urno šteti, naštela sva jih ravno 28 lepih gamsov različne velikosti.

Spominjala se bom vedno na to lepo, naravno, planinsko sliko.

Te pozdravlja Tvoja vestna naročnica

Gusti Jeraša,

učenka II. odd. višje narodne šole
v Preddvoru nad Kranjem.

JESEN

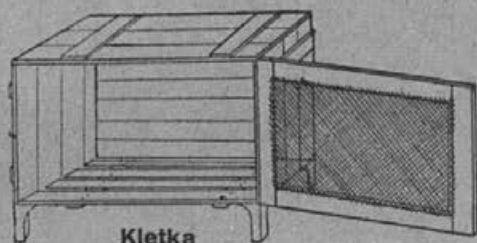
Prišla je zopet dobra teta,
kot z mleka smetana posneta.
Tako res dobra si nam ti,
srce se naše veseli.
Prinesla dobrih jabolčk nam,
jedli bomo ham, ham, ham.
Kmetič spravil je svoj plug,
odletele ptice so na jug.
Kmalu nas boš zapustila,
jaz pa k topli pečki se bom skrila.
Zimi dala boš rokó,
kakor nam v slovó.

Končar Ema, Litija.

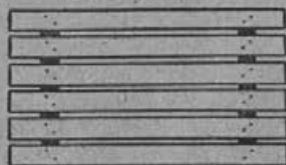
O HLEVČKIH ZA KUNCE!

Zopet se oglasamo v preljubem »Našem rodu« in pozdravljamo vse naše tovarišice in tovariše, ter jim želimo obilo uspeha v novem šolskem letu. Poleg učenja pa potrebujemo tudi nekaj zabave. Največ veselja in zabave najdemo pri naših dolgo-uhih zajčkah. Sklenili smo, da Vam napišemo, kako ravnamo z njimi in kake koristi imamo poleg zabave od reje naših kuncev.

Reja kuncev je zelo enostavna, ako redno skrbimo za naše živalce, da imajo lepo očiščene kletke in vedno dovolj dobre krme. Preden si kdo nabavi kunce, mora skrbeti za primerne prostore zanje. Masikdo si pomaga na ta način, da v naglji postavi par zabojev enega vrh drugega in stlači vanje živalce. Kmalu prične teči luža iz zgornjih zabojev v spodnje, živalce prično bolehati ter so kmalu zapisane pogubi. Ponekod goje kunce na prostem ali pa v hlevih med drugo živino, kar tudi ni ugodno. Pravilno negovati in nadzorovati kunce moremo le v nalašč za to prirejenih kletkah.

Kletka

Premično dno

Pogoji za uspešno rejo v kletkah so: snaga, dovolj prostora, svetloba in zrak. Živali morajo biti tudi zavarovane pred prepihom in padavinami. Kunce gojimo lahko v kletkah, ki prosto stoje druga zraven druge, in se vsa nesnaga odteka kar na tla, posuta s peskom; ali pa v kletkah, ki so združene v več nadstropij in imajo speljan odtok tako, da se nesnaga čim hitreje odteka. Ako nesnaga zastaja, obole kuncji kaj kmalu.

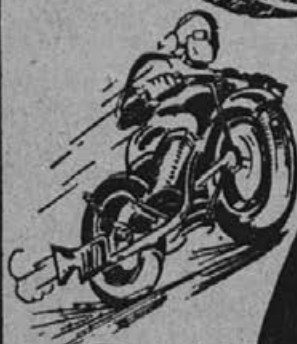
Kakor je razvidno na sliki, prav lahko napravimo kletko za kunca iz navadnega večjega zaboja. Pokrov zaboja, ki leži postrani, odvezujemo proč. Na njegovo mesto pritrđimo okvir, na katerem je napeta pocinkana mreža. To mrežo pritrđimo vedno na notranji strani tega okvira, ki nam služi za vratca zato, da kuncji ne razgrizejo lesenega okvira. Da se vratca lepo odpirajo in zapirajo, jih opremimo z nasadili (panti) iz železa ali usnja. Zaboj oziroma kletka pa ne sme ležati kar na tleh, zato ji napravimo in pritrđimo 4 noge v primerni višini. Kletka je tako rekoč gotova, ali bolje je, da odstranimo še ono stranico, ki služi kletki za dno in na njeno mesto postavimo premično dno, ki je napravljeno iz samih letev, ki so pritrđene 7 mm druga od druge, kar je razvidno iz slike. Vsa nesnaga se odteka na ta način skozi presledke na tla, ki jih večkrat posujemo s peskom. Takih zabojev ne smemo postavljati drugega vrh drugega.

V kletko samo damo nastilj iz slame ali lesne volne, dalje posodico za vodo, napravimo še jasli za mrvo pa smo gotovi. Prihodnjic pa Vam napišemo, katere vrste kuncji so najbolj primerni za rejo in prinašajo poleg zabave tudi denar, ki ga zna rabiti danes že vsak najmanjši šolar. Preden pa končamo naše pismo, Vas prosimo, da nam sporočite ime patrona — zaščitnika rejcev malih živali. Pravilne odgovore bomo izžrebali in razdelili sledeče nagrade: 1 par zajčkov, črnih dunajčanov, 1 papigo tigrico, 1 par grlic, 1 par morskih prašičkov, 1 par golobov, 1 par belih miši in 1 knjižico o reji kuncev. Odgovore s svojimi naslovi pošljite skupno po Vašem g. učitelju na našo šolo (Šenkov turn — srez Kamnik), kjer bomo pregledali odgovore, če bodo pravilni. Upoštevali bomo tudi, kako bodo spisani ti odgovori.

Na dobro rejo in dober uspeh!

ŠENKOVTURNSKI REJCI MALIH ŽIVALI

NAJVEČJE JUGOSLOVANSKE
TOVARNE GUME IN OBUTVE

NA **Bata**
PNEUMATIKI
VEDNO PRVI

400
LASTNIH
PRODAJALN
3000
SOTRUDNIKOV
IZDELUJE TEDENSKO

100.000
PAROV DOBRIH
CENENIH ČEVLJEV

Bata